

L'art d'envellir

Quan la qualitat és més important que la quantitat

la Revista

de Blanquerna-URL

37

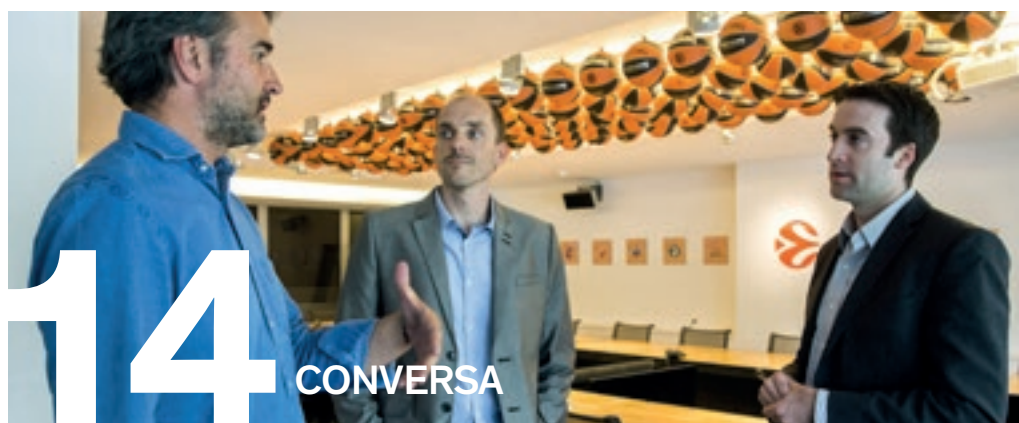
JUNY
2017

Revista semestral de Blanquerna-URL
Passeig de Sant Gervasi, 47
08022 Barcelona
Tel. 93 253 31 22
Fax 93 253 30 37
www.blanquerna.edu
martacj@blanquerna.edu
Edita: Blanquerna-URL

Directora: Marta Clos
Redacció: Jessica Box i Enric Fàbregas
Consell de redacció: Andrea Daza,
Neus Fajas, Olga Herrero, Josep Lluís
Micó, Anna de Monserrat i Josep Rom
Disseny i compaginació:
Servei de Disseny
i Publicacions Blanquerna
Fotografia de portada: Pere Virgili
Correcció: Txema Martínez
Impressió: Nova Era

*Aquesta publicació està impresa
sobre paper print speed de 110 g
Tiratge: 18.000 exemplars
ISSN: 1575-4642
Dip. Legal: 25.555/1999*

UNA NOVA PEDAGOGIA DE L'ENVELLIMENT

EDITORIAL

“LES PREDICCIONS DIUEN QUE EL 2050 ES DUPLICARÀ EL PERCENTATGE DE GENT DE MÉS DE 65 ANYS I QUE LES PERSONES CENTENÀRIES ES MULTIPLICARAN GAIREBÉ PER 20”

L'increment de l'esperança de vida que han comportat les millores en la prevenció i cura de la salut i en les condicions de vida de la població a casa nostra, ha capgirat el concepte que es tenia de “ser vell”. Els experts parlen d'una nova pedagogia de l'envelliment que parteix del paradigma que envellim al llarg de la vida. Saber adaptar-nos a l'envelliment progressiu serà clau per tenir una qualitat de vida acceptable, és a dir, per aconseguir que la qualitat sigui més important que la quantitat. El canvi és més substancial del que sembla perquè implica no només una consciència individual d'aquesta nova pedagogia, sinó que requereix noves polítiques per part dels governs per atendre les necessitats d'un col·lectiu que va creixent per l'arribada als 65 anys de la generació del *baby boom*, les persones que van néixer entre els anys 50 i 60. Les prediccions diuen que el 2050 es duplicarà el percentatge de gent de més de 65 anys i que les persones centenàries es multiplicaran gairebé per 20. Aquest canvi tindrà una forta incidència tant en l'esfera pública com en la privada.

En el reportatge que oferim en aquest número de *La Revista de Blanquerna* abordem el tema només des del punt de vista d'aquest nou concepte, de com aconseguir arribar a gran amb qualitat de vida. El tema és ampli i té molts més aspectes importants a tractar en un futur, com la soledat en què viuen moltes persones grans, la sostenibilitat econòmica de les pensions, tan d'actualitat, o les noves formes de convivència que ja s'estan creant per evitar els geriàtrics. Tampoc hem tractat l'estrès que pateixen moltes persones que, recentment jubilades, cuiden els seus néts i els seus pares. Era un fet insòlit fa uns anys veure quatre generacions en vida. La incidència d'aquest col·lectiu creixent en els canvis socials i econòmics és, doncs, innegable. També ho serà en la configuració de les ciutats, des del punt de vista urbanístic. Des de la universitat, des de Blanquerna en aquest cas, ja fa anys que grups d'investigadors treballen en projectes de recerca des de l'educació, la salut o la comunicació. Ser conscients dels canvis, estudiar-los i buscar noves formes d'afrontar-los és, també, la nostra responsabilitat.

Reportatge

Salvador Sanoguera té 79 anys i practica esport regularment

ENVELLIR AL SEGLE XXI

QUAN LA QUALITAT ÉS MÉS IMPORTANT QUE LA QUANTITAT

Text: Susana Pérez Soler
Fotografies: Pere Virgili

L’envelliment és un procés que forma part de l’etapa final de la vida i que sovint s’ha associat a aspectes negatius com ara la malaltia i la mort. Avui dia, però, cada cop es fa més difícil consensuar què vol dir fer-se gran. Els experts distingeixen entre edat cronològica i biològica per explicar que l’envelliment no s’inicia en el mateix moment per a tothom. I parlen d’envelliment òptim per incidir que és més important la qualitat en els anys de vida que no pas la quantitat. Sigui com sigui, arribar als 80 anys en bones condicions físiques i psíquiques és cada cop més la norma i no pas l’excepció. Tot apunta que cada vegada anirem sumant més anys de vida, de manera que la prevenció és clau per fer-ho de manera saludable. Com s’aconsegueix un envelliment actiu i satisfactori? Què vol dir fer-se gran en el segle XXI? Com s’afronta el pas del temps? Reflexionem de tot plegat amb especialistes en els àmbits de la Salut, l’Educació i la Comunicació.

OLGA BRUNA:

“ACTUALMENT ENVELLIR S’ENTÉN COM UN PROCÉS I NO COM UNA ETAPA, ÉS A DIR, QUE NO NOMÉS ENVELLIM A PATIR DELS 65 ANYS SINÓ QUE ENVELLIM DES QUE NAIXEM”

Els avenços en salut i les millores en les condicions de vida de la població han comportat canvis en l’estructura demogràfica: els anys de vida s’allarguen alhora que neixen menys persones. L’envelliment progressiu de la població és una tendència al nostre país a causa, d’una banda, de l’increment de l’esperança de vida i, de l’altra, de l’arribada als 65 anys de la generació del *baby boom*, aquells nascuts entre els anys 50 i 60 del segle passat.

Els progressos en la medicina i els canvis en els hàbits de vida han influït positivament en el procés d’envellir fins al punt que avui dia és difícil consensuar a partir de quina edat comencem a parlar de gent gran. Els experts assenyalen que no és el mateix l’edat cronològica i la biològica. L’edat cronològica és la que figura en el carnet d’identitat: és la suma dels anys que té una persona. En canvi, la biològica és l’edat que sembla que té. No hi ha acord sobre com es calcula, però sí que s’accepta que, en funció dels factors genètics i ambientals, els òrgans, teixits i cèl·lules de cadascú es tornen vells a un ritme determinat. L’envelliment no s’inicia en el mateix moment per a tothom, ni tan sols els òrgans de la mateixa persona envelleixen alhora.

Plaça Gaudí de Barcelona

Envelliment actiu i satisfactori

Actualment l'envelliment s'entén com un procés inevitable i irreversible que forma part del cicle vital. Envel·lim des que naixem, i la prevenció és clau per fer-ho de forma activa i saludable. L'any 2002, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va definir el paradigma de l'envelliment actiu amb la finalitat d'aconseguir una millora en la qualitat de vida en el procés d'envellir de les persones. És el que els experts anomenen l'envelliment òptim en detriment de l'envelliment patològic.

“La idea central d'aquest paradigma és que l'envelliment és un procés que succeeix al llarg de la vida”, explica la directora del grau en Psicologia de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL, Olga Bruna. “És una visió trencadora, ja que planteja l'envelliment com un procés i no com una etapa, és a dir, que no només envellim a patir dels 65 anys sinó que implica adoptar una perspectiva nova al llarg del cicle vital”.

El paradigma de l'envelliment actiu proposa una pedagogia de l'envellir, en el sentit de conscienciar sobre la importància de viure saludablement per millorar les condicions d'aquest procés. Els experts destaquen que hi ha tres aspectes clau: els factors físics, els psicològics (cognitius i emocionals) i els socials. L'OMS va proposar que aquests elements s'integressin en una manera nova d'orientar les accions polítiques davant els reptes de l'envelliment progressiu de la població.

Prevenir, millor que curar

Per gaudir d'un envelliment satisfactori és fonamental estar actiu en tots els sentits, tant a nivell físic com en l'àmbit

psicosocial. Els experts recomanen la pràctica habitual d'activitat física suau, així com dur una dieta equilibrada i dormir bé. En aquest sentit, i amb l'objectiu d'incitar la gent gran a moure's, Blanquerna-URL ha impulsat un projecte

MERCÈ SITJÀ

“LES RELACIONS SOCIALS EVITEN L'AÏLLAMENT I AFAVOREIXEN ELS MOMENTS EN QUÈ ES PODEN COMPARTIR PENSAMENTS, VIVÈNCIES I EXPERIÈNCIES”

de recerca europeu per avaluar quina intervenció és més eficaç per reduir el comportament sedentari en la gent gran. La recerca, encara en fase inicial, implica altres institucions i universitats, com ara l'Institut Català de l'Envelliment, The Queens University of Belfast i la Universitat de Glasgow. La fisioterapeuta Mercè Sitjà recomana “moure's fent una activitat motivadora, ja sigui ballar, anar en bicicleta o caminar”, per tal d'evitar les conductes sedentàries. “Uns trenta minuts d'activitat física diària, o almenys cinc cops per setmana, ajuda a mantenir-se actiu la resta del dia”, afegeix.

En el vessant psicològic, els experts apunten que durant l'envelliment hi ha canvis tant a nivell cognitiu com emocional. “És normal que hi hagi dificultats de memòria, velocitat de processament, atenció i funcions executives, entre d'altres; però no tot són pèrdues, sinó que hi ha també funcions que es mantenen estables o inclús poden millorar. El llenguatge i la comunicació acostumen

Sor Lucía Caram, en una classe de la Universitat per a la Gent Gran a Blanquerna-URL

a preservar-se, per exemple”, explica la doctora Bruna. “Es manté la intel·ligència cristal·litzada, que és tot allò que hem après al llarg de la vida, i hi ha més dificultats en la intel·ligència fluïda, que és tot allò nou que hem de resoldre”, afegeix. En el procés d’envellir no tot són pèrdues. Els especialistes posen el focus en els avantatges que comporta sumar anys d’experiència.

Tonificar les relacions socials

La solitud és un aspecte clau en aquest procés. En absència de depressió, afrontar adequadament la solitud no buscada és essencial per prevenir-la. Fomentar les relacions de veïnatge, fer un voluntariat, promoure l’intercanvi generacional i conservar l’accés al sistema educatiu són algunes estratègies per evitar l’aïllament quan la xarxa familiar i/o d’amics desapareix. La participació en un grup social és una recomanació. “Les persones grans han de ser consultades en el moment de prendre decisions polítiques, ja que sumen uns anys de vida, una experiència, que cal cuidar”, assenyala la doctora Sitjà. “És molt important que l’activitat física es faci en grup per tal d’evitar l’aïllament social i relacionar-se entre iguals, un moment en què es poden compartir pensaments, vivències i experiències”, afegeix.

Dues de les entitats que treballen en el nostre entorn per fomentar la participació de les persones grans en la societat són la Federació d’Associacions de Gent Gran de Catalunya (Fateg) i el Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona (CAGG). Prolifereix també les associacions sense ànim de lucre formades per directius jubilats que presten serveis de mentoratge a emprenedors i pimes. Sentir que un és d’utili-

tat per als altres és una experiència gratificant i reconfortant en qualsevol etapa de la vida.

Formació al llarg de tota la vida

Aprendre coses noves resulta fonamental per aconseguir un envelliment satisfactori perquè afavoreix la plasticitat cerebral. “Entre els pilars de l’envelliment actiu, l’OMS ha inclòs recentment la formació”, indica el Dr. Jesús Fortuño, professor de Blanquerna-URL. El plaer del coneixement, l’ànima d’aprendre i la necessitat de relacionar-se són bones raons per tornar a les aules més enllà dels 50. A Espanya hi ha més de 48.000 alumnes sènior en els diversos cursos que imparteixen les universitats per a gent gran, segons recull l’Asociación Estatal de Programas Universitarios para Personas Mayores (AEPUM).

ISABEL PÉREZ:

“MANQUEN PROGRAMES DE SALUT ESPECÍFICS QUE ENRIQUEIXIN LA VIDA D’AQUELLES PERSONES AMB INQUIETUDS INTEL·LECTUALS”

Estar actiu a nivell cognitiu és fonamental, ja que tot allò que aprenem al llarg de la vida resulta un factor protector davant el desenvolupament de trastorns neurodegeneratius, una de les principals patologies associades a la vellesa, juntament amb altres malalties com el càncer i els trastorns cardiovasculars. Dins l’àmbit científic aquest concepte es coneix com a reserva cognitiva. La Facultat de

Grup de turistes fent cua per visitar la Sagrada Família

Ciències de la Salut Blanquerna-URL organitza xerrades i tallers per a la gent gran que vol ampliar els seus coneixements en un entorn universitari. Al llarg d'aquest curs, les persones inscrites han rebut formació en primers auxilis, alimentació saludable i txikung, una sèrie de tècniques de la medicina tradicional xinesa que comprenen ment, cos i respiració.

JOSEP M. PICOLA:

“L'ETIQUETA 'VELL' FA OLOR DE NAFTALINA I S'ASSOCIA A CONNOTACIONS NEGATIVES; 'SÈNIOR', EN CANVI, SERVEIX PER DESIGNAR LES PERSONES QUE TOT JUST S'HAN JUBILAT I TENEN BONES CAPACITATS”

La impulsora del projecte, la Dra. Isabel Pérez, professora de la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL, va adonar-se en el transcurs de l'elaboració de la seva tesi doctoral de l'escassa oferta d'activitats dirigida a les dones jubilades que havien estat actives cognitivament al llarg de la seva vida. “Trobem propostes d'activitat física als gimnasos i també hi ha activitats d'oci, com els viatges que organitza l'Imsero, però manquen programes de salut específics que enriqueixin la vida d'aquelles persones amb inquietuds intel·lectuals”, explica Pérez, que entén que els cursos dissenyats i oferts a les universitats són una bona opció, tot i que

fa una crida a dissenyar altres programes específics per part de les institucions públiques.

La societat actual, caracteritzada per l'ús de les noves tecnologies tant en l'àmbit laboral com en el social i d'oci, representa una formació continuada en el coneixement i la competència digital. A Catalunya, quatre de cada cinc persones es connecten a Internet un cop per setmana, assolint un dels objectius principals de l'Agenda Digital Europea, segons dades del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) d'agost de 2016. Si es para atenció al perfil de l'internauta, destaca el gran creixement de persones de 55 a 64 anys que utilitzen Internet, 14 punts percentuals més que l'any anterior. Això fa que, en gran mesura, es traslladi la ratlla de la divisió digital per qüestió d'edat a partir dels 65 anys, on cal centrar la difusió i l'activitat formativa en l'àmbit digital des de les institucions públiques. Si abans el concepte *bretxa digital* s'entenia com la desigualtat provocada entre els grups de població amb accés a Internet i els que no en tenien, avui dia el terme se centra en la qualitat d'ús d'aquestes noves tecnologies, un aspecte més difícil de valorar.

Per invertir la piràmide poblacional no només hi ha d'haver més natalitat, sinó que cal fomentar l'envelliment òptim i evitar el patològic, atès que l'objectiu de l'OMS és aconseguir que la gent visqui molts anys en les millors condicions possibles. Encara hi ha moltes persones que tenen una mala qualitat de vida en els darrers anys abans de morir. El repte és promoure l'envelliment actiu i saludable per viure no tan sols més anys, sinó viure'ls millor. La prevenció és la clau de volta.

Una classe de txikung a la Facultat de Salut Blanquerna-URL

Una societat que emmascara la vellesa?

L'any 1900, a Espanya, poca gent arribava als 70 anys. Entre 60 i 74 anys hi havia un 7,5% de la població; de 75 o més, només l'1,42%. Deu anys enrere, el 2007, entre 60 i 74 anys hi havia el doble, aproximadament un 14% de la població; i de 75 o més, el 8%. Avui dia l'esperança de vida dels homes arriba als 80 anys i la de les dones, als 86, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística. Arribar als 80 anys en bones condicions físiques i psíquiques és cada cop més la norma i no pas l'excepció, de manera que l'etapa de la jubilació sol ser un moment actiu i productiu.

El concepte *vell*, que els experts no volen ni mencionar, ha deixat de ser estigma de dolor i de tristesa per anar-se convertint, fins i tot, en una fita vital. "Quan estigui jubilat faré això i això", se sol dir. I és que una cosa és tornar-se vell i l'altre ser-ho. El mercat ha adoptat l'etiqueta *sènior* per mostrar el vessant positiu, feliç i productiu d'aquest procés. "L'etiqueta *vell* fa olor de naftalina i, fins i tot, el terme *tercera edat* s'associa a connotacions negatives", indica el professor del grau en Publicitat i RRPP Josep Maria Picola. "L'etiqueta *sènior* en canvi serveix per designar les persones que tot just s'han jubilat i tenen bones capacitats físiques i psíquiques, a més d'un poder adquisitiu alt i capacitats tecnològiques", afegeix. Des del punt de vista del màrqueting, la segmentació de mercats cada cop passa més per l'estil de vida que duu una persona que no pas per la seva edat cronològica.

Avui, la gent gran fa cada cop més activitat física i fomenta les relacions personals i socials. Hi ha qui aprofita aquesta etapa de la vida per anar a la universitat i d'altres

que decideixen provar coses noves. Un cop deslliurats de les càrregues econòmiques de la hipoteca o el manteniment dels fills, el poder adquisitiu millora, a la vegada que es disposa de més temps lliure per a l'oci. Els negocis al voltant de la vellesa proliferen.

Tampoc no falten les prospeccions que assenyalen que estem a punt d'aconseguir la immortalitat. "Des d'un punt de vista científic s'entén l'envelliment com un procés del cicle vital. Quan naixem comencem a morir. Però des de la indústria tecnològica, la vellesa és un problema tècnic que s'ha de resoldre. Si no hi hagués malaltia, no hi hauria mort, de manera que empreses com Google, a través de la Singularity University, estan invertint gran quantitats de

JESÚS FORTUÑO:

"DES D'UN PUNT DE VISTA CIENTÍFIC S'ENTÉN L'ENVELLIMENT COM UN PROCÉS, PERÒ DES DE LA INDÚSTRIA TECNOLÒGICA LA VELLESA ÉS UN PROBLEMA TÈCNIC QUE S'HA DE RESOLDRE"

diners per resoldre el *problema*", assenyala el doctor i llicenciat en Educació Física Jesús Fortuño. "Anàlisi d'ADN en el moment de néixer i conserva de cèl·lules mares, codificació del cervell, etc., són investigacions que es duen a terme avui i que tot i que poden semblar ciència-ficció tenen com a comú denominador la prevenció de la malaltia", conclou.

LA CRISI DELS ANTIBIÒTICS

OPINIÓ

Dr. Joan Gavalda

Coordinador
d'Antibiotic Resis-
tance Laboratory
del Vall d'Hebron
Research Institute

L'accés als antibiòtics és essencial en tots els sistemes de salut. El seu ús ha reduït la mortalitat infantil, ha incrementat l'esperança de vida, i són indispensables per a la cirurgia i per dur a terme diversos tractaments de la medicina moderna, com ara la quimioteràpia o el trasplantament. Això no obstant, la Resistència als Antibiòtics (RAM), que es produeix quan els diferents bacteris muten com a resposta a aquests fàrmacs, posa en risc tots els avenços i millores aconseguides.

Tot i la importància i gravetat de la RAM, aquest problema és desconegut per un ampli sector de la societat pel fet que es tracta d'un concepte plural i no d'una malaltia concreta, que la gent pugui reconèixer: és fàcil identificar (i identificar-se amb) un malalt darrere de la tuberculosi, la infecció per VIH o el càncer, fet que no succeeix amb les infeccions resistents. Això no obstant, la RAM és una amenaça global que no només és costosa en termes de sofriment humà, sinó que afecta diferents àmbits econòmics, socials i de salut pública a nivell mundial. De fet, el Fòrum Econòmic Mundial considera la RAM com una de les amenaces sanitàries i econòmiques més importants de la nostra societat.

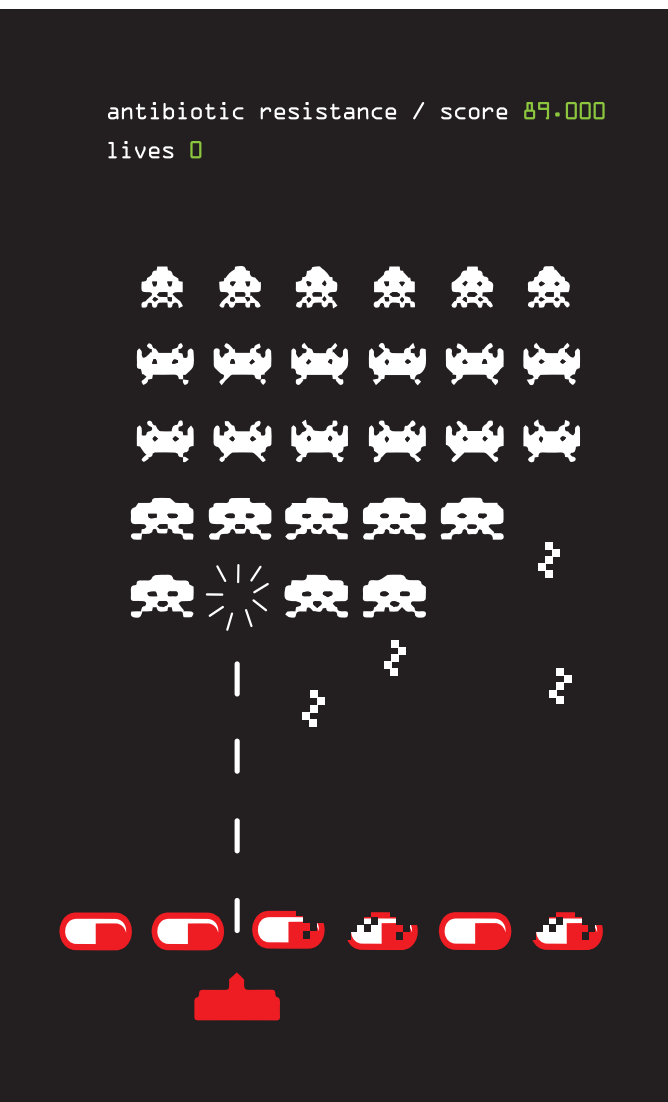
SI NO ES CONTROLA, LA RESISTÈNCIA ALS ANTIBIÒTICS POT ARRIBAR A PRODUIR 10 MILIONS DE MORTS ANUALS, SUPERIOR A LES MORTS PER CÀNCER

A la UE cada any es diagnostiquen 400.000 casos nous d'infeccions per bacteris multiresistents i als EUA es produeixen 2.500.000 estades hospitalàries addicionals per aquesta causa. Actualment, prop de 50.000 persones moren cada any a Europa i EUA, amb un cost estimat anual de més de 5 bilions d'euros entre les dues zones. S'estima que prop de 700.000 persones moren anualment per aquesta malaltia a nivell mundial.

Recentment, el desembre de 2014, en una anàlisi de projecció, encarregat pel primer ministre del Regne Unit, David Cameron, al seu secretari del Tresor, Jim O'Neill, es va posar en evidència el creixent problema de la RAM; el cost sobre

l'economia global pot ascendir sobre \$ 100,2 trilions entre ara i l'any 2050, un problema que requereix com a mínim tanta atenció com el canvi climàtic. Si no es controla, la RAM pot arribar a produir 10 milions de morts anuals, superior a les morts per càncer. La disseminació de bacteris multiresistents pot portar la medicina moderna a una situació dramàtica, similar a la fosca era preantibiòtica. Els èxits de la medicina moderna, com ara l'increment de la seguretat en els parts complicats, la millora en el pronòstic dels nens prematurs, les intervencions quirúrgiques, les pròtesis articulars, el tractament d'infeccions com la pneumònia, el trasplantament d'òrgans i la quimioteràpia del càncer, que ara per ara donem per garantits, no haurien estat possibles sense els antibiòtics. La RAM implica greus problemes mèdics, socials i econòmics, que representen la necessitat de prendre mesures globals i coordinades immediatament.

Les causes de l'increment de la RAM es poden dividir en quatre grans seccions. D'una banda, es deu a la utilització i l'abús dels antibiòtics, tant si es fan servir per a humans o per al bestiar com si s'alliberen al medi ambient. L'ús massiu d'antibiòtics a les granges com a tractament/prevenició i com a fàrmac d'engreix és, probablement, una de les causes més importants de l'increment de la RAM, al qual també ha contribuït, en segon lloc, la disseminació de bacteris multiresistents –on la globalització juga un paper essencial–. A més, un tercer factor el podem atribuir al fet que no disposem de tècniques de diagnòstic ràpid per a aquest tipus d'infeccions ni, el més important, de les dites tècniques per determinar que no s'han d'administrar antibiòtics (com en les infeccions per virus respiratoris). Finalment, com a quart factor de creixement de la RAM, hem d'apuntar l'existència d'una situació paradoxal, amb un increment dels nivells de RAM acompanyat per un descens del desenvolupament de nous antibiòtics: en els últims anys es confirma un notable descens en les estratègies per al desenvolupament de nous antibiòtics i no es troben noves molècules en estats avançats de desen-

volupament clínic. Això es produeix, principalment, per motius econòmics, ja que les empreses han dirigit el seu esforç a fer recerca en medicaments que retornen més ràpidament la inversió –malalties cròniques en què el pacient ha d'utilitzar el fàrmac de forma continuada, com el càncer, antiinflamatoris, antidiabètics etc.–. No és rendible invertir en el desenvolupament d'antibiòtics que cada vegada seran més selectius, que s'administren durant poc temps i que són considerats com a fàrmacs de reserva pels professionals que els prescriuen.

De manera genèrica, hi ha una sèrie d'accions que s'han de tenir en consideració per evitar l'aparició i la propagació de la resistència als anti-

biòtics: millorar la conscienciació social sobre l'ús dels antibiòtics i el risc que comporta l'augment de la resistència; l'ús racional dels antibiòtics en tots els entorns, implementar mesures de control i prevenció d'infeccions en els centres d'atenció sanitària i granges, promoure i invertir en recerca a diferents nivells (vigilància i prevenció), desenvolupar proves de diagnòstic ràpid i noves estratègies antimicrobianes i no antimicrobianes.

CAL MILLORAR LA CONSCIENCIACIÓ SOCIAL SOBRE L'ÚS DELS ANTI-BIÒTICS I EL RISC QUE COMPORTA L'AUGMENT DE LA RESISTÈNCIA

Per gestionar la crisi de la resistència antibiòtica, a partir de l'any 2014, diverses organitzacions i administracions clau, a més del Fòrum Econòmic Mundial precitat, han fet de la RAM el subjecte central de diversos informes i accions de gran visibilitat. Per exemple, l'Organització Mundial de la Salut el maig de 2014, el primer ministre del Regne Unit David Cameron el juliol de 2014, el president dels EUA Barack Obama el setembre de 2014, el G-20 l'any 2016... Tots ells reconeixen la naturalesa global del desafiament plantejat per la RAM i fan una crida local i internacional per liderar i coordinar accions que s'enfrontin a la creixent amenaça de la RAM. Així mateix, per quarta vegada en la seva història, l'Assemblea General de les Nacions Unides, celebrada aquest passat mes de setembre, va signar una declaració per coordinar els estats membres davant aquesta amenaça global de tipus econòmic i sanitari.

Així doncs, actualment es reconeix per part dels principals actors polítics i sanitaris internacionals la necessitat urgent de finançar programes d'investigació rellevants per al desenvolupament de nous antibiòtics i alternatives no antimicrobianes per al tractament de la RAM. És urgent, doncs, incrementar els incentius a les empreses farmacèutiques per al desenvolupament d'antibiòtics i, d'altra banda, implementar diferents polítiques sanitàries i veterinàries per tal de preservar l'eficàcia dels antibiòtics.

L'EUROPA POST-BREXIT

OPINIÓ

Anna Terrón

Professora del grau en Relacions Internacionals de Blanquerna-URL i presidenta d'Instrategies

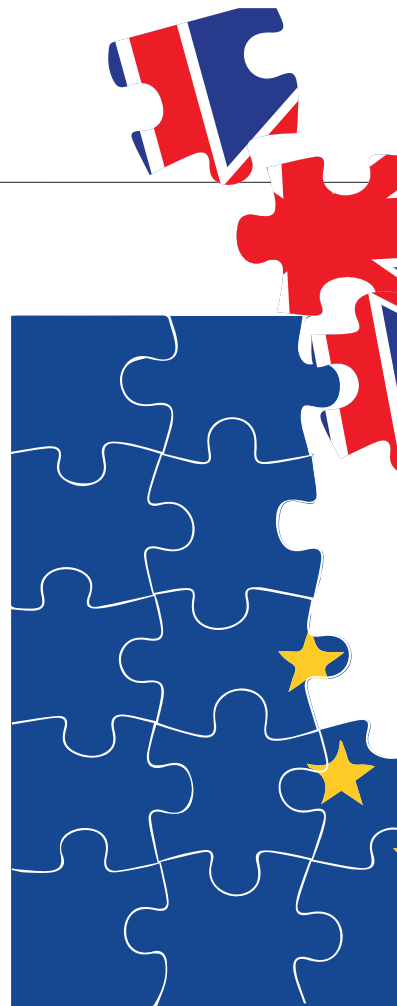
La integració actual entre els Estats i els territoris de la Unió Europea és molt alta, tant que se'ns fa difícil de percebre. De fet, no ens n'adonem fins que situacions com la crisi econòmica o la crisi humanitària que vivim assenyalen els desequilibris d'algunes de les àrees que donen forma a aquest espai supranacional, com el dèbil desenvolupament de la Unió Econòmica respecte de la Unió Monetària, o la política comuna d'immigració i asil respecte de la lliure circulació de persones. Aquests desequilibris, simplificant molt, es poden atribuir a un vol i dol dels Estats membres que, ja fa temps, es resisteixen a cedir els nous espais de sobirania que exigeix el procés d'integració europea que ells mateixos han engegat i dirigeixen, quan no posen traves al compliment d'obligacions ja adquirides pels seus dirigents.

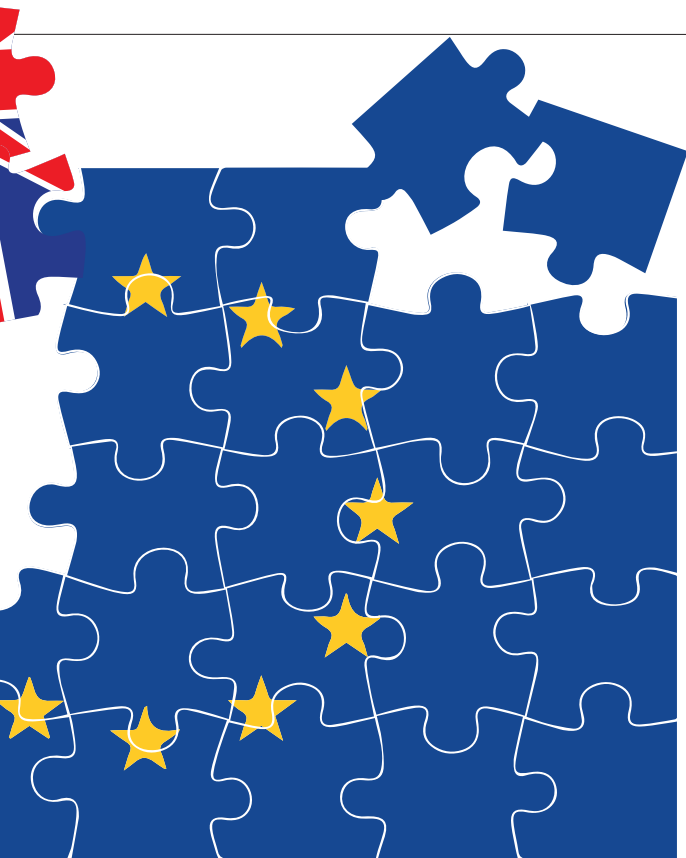
LA UNIÓ EUROPEA, VULGUI O NO, PATIRÀ CANVIS INTERNS RELACIONATS AMB LA SORTIDA DE LA GRAN BRETANYA, TANT EN LA SEVA ARQUITECTURA INSTITUCIONAL I PRESSUPOSTÀRIA COM EN LA CORRELACIÓ DE FORCES QUE GIREN AL VOLTANT DE TEMES CLAU DE L'AGENDA POLÍTICA EUROPEA

Mostrant certa fatiga per haver de recordar sistemàticament als Estats europeus els deures respectius, el president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker, el passat 1 de març, va presentar *El Llibre Blanc sobre el futur de la Unió Europea* amb la intenció d'obligar-los a decidir si seguim avançant cap a una "unió cada vegada més estreta entre els pobles europeus", com diu el Tractat, i si fos així, com ho volem fer. La proposta recull cinc possibles escenaris sobre com podria evolucionar l'Europa post-Brexit d'aquí al 2025. El primer, contempla l'opció de seguir igual, és a dir, centrant-se en el compliment del programa de reformes que orienta la Comissió Europea des de

2014, definit al document *Un nou inici per a Europa* i la Declaració de Bratislava de 2016. El segon escenari permetria quedar-se només amb el mercat únic ja donat, tot i que, en el passat, Juncker havia deixat clar que aquesta no seria la seva opció. El tercer escenari proposa que la UE segueixi funcionant com a l'actualitat però encoratjaria els Estats membres a crear "coalicions de voluntats" per a una major col·laboració en àmbits específics; aquesta opció és la defensada per França i Alemanya, i per la Comissió Europea, tot i destacar que aquest escenari permetria avançar en defensa, seguretat i unió fiscal però podria generar problemes de legitimitat democràtica. El quart escenari, que s'entén com un dels més realistes i que compta amb el suport de països com Holanda, contempla l'opció de fer menys però de manera més eficient, centrant l'atenció i els recursos en un número reduït d'àmbits polítics prioritaris. Finalment, l'últim escenari representa el salt federal que van somiar els pares fundadors de la UE i la via amb la qual es va presentar Juncker el 2014: fer molt més conjuntament.

Els possibles escenaris de futur es fan aparèixer per part de la Comissió Europea en un context en què la Unió Europea, vulgui o no, patirà canvis interns relacionats amb la sortida de la Gran Bretanya, tant en la seva arquitectura institucional i pressupostària com amb relació a la correlació de forces al voltant de temes clau de l'agenda política europea. Tenint en compte que el Regne Unit ha sigut tradicionalment un dels Estats membres més actius en pro d'un aprofundiment del mercat interior de

béns i serveis, aquesta opció es podria veure debilitada a favor de posicions més sensibles al proteccionisme. Al mateix temps, el Regne Unit ha sigut un dels més reticents a una major integració política i la seva sortida pot repercutir en la creació d'un espai que aprofundeixi en la integració en altres àrees de política substantives. A més a més, i tenint en compte de nou les posicions que tradicionalment ha adoptat el Regne Unit, l'Europa post-Brexit podria encaminar-se més fàcilment cap a una política comuna exterior i de seguretat, una zona genuïna de llibertat, seguretat i justícia, una millor gestió de les fronteres externes, i una major integració en la Unió Econòmica i Monetària –inclosa la dimensió social–, els tres àmbits on Europa ha demostrat més debilitats. La victòria de Macron a les eleccions legislatives franceses pot ajudar-hi.

Això podria fer-se entre un grup de països, a partir d'un nou marc constitucional que redefiniexi els vincles entre els Estats membres que volen dirigir-se cap a una Unió Política i els Estats membres que només volen formar part d'un mercat comú –escenari tercer–. Però caldrà veure bé de quina manera i amb quin impacte sobre el conjunt. Des

del Tractat de Maastricht de 1992, que permetia als Estats membres excloure's d'alguns projectes europeus, fins al Tractat d'Amsterdam de 1997, que creava un procediment de cooperació reforçada, sempre hi ha hagut exemples de geometria variable. Ho són la creació de l'espai Schengen, que va néixer fora del marc comunitari i que ha acabat esdevenint un esquema principal dins de la Unió, la mateixa Zona Euro o el Pacte Fiscal, al qual han arribat vint-i-cinc Estats membres fora del marc de la UE, entre d'altres.

Fins ara, però, tant les diferents velocitats com els marcs de geometria variable s'havien considerat etapes del procés d'avenç cap a una “unió cada cop més estreta” establert pels Tractats. L'Europa de les dues velocitats es va pensar per avançar en una mateixa direcció i, com hem vist darrerament amb l'exemple del Brexit, la possibilitat del Grexit o l'incompliment per part d'alguns països del Centre i de l'Est d'Europa dels principis fonamentals de la UE, sembla que els Estats no comparteixen la mateixa visió del destí del projecte d'integració europea. La reflexió sobre el futur d'Europa pot obligar cada Estat membre a decidir si segueix vinculat per aquest principi constitucional que implica les institucions europees en una dinàmica cap al reforçament de la Unió, i que està en la base de l'actuació de la Comissió Europea.

El debat sobre les reformes a fer, orientades per les propostes del president Juncker, podria agrupar els Estats entorn a dos escenaris diferents amb voluntat de coexistir però, per primer cop, no necessàriament de convergir: un de tall més federal i un entorn al mercat únic. És difícil de dir fins a quin punt aquesta coexistència és possible. Com ha de ser aquest mercat interior i fins on hauria de mantenir l'actual cabal comunitari serà rellevant en aquest debat, que inclourà la relació futura amb la Gran Bretanya; la profunditat del grau d'integració –federalització– del nucli dur, i si aquest abraçaria tota l'Eurozona, o fins i tot si s'articularia a partir d'aquesta, serà l'altre element fonamental. En tot cas, la Unió, vulgui o no, ha entrat ja en un període de canvis que seran més profunds del que la majoria, sempre conservadora, voldria.

COM GESTIONAR EL BOOM DE L'ESPORT?

Tres experts conversen sobre models de gestió esportiva i de la necessitat de formar nous professionals en aquest àmbit

Fotografies:
Pere Virgili

Is Jocs Olímpics de Barcelona'92 van marcar un abans i un després, no només per la projecció internacional que van donar a la ciutat sinó en el boom que va generar per a la pràctica esportiva a tots nivells. La pràctica de l'esport va motivar la necessitat de nous perfils professionals que ara es formen en el Grau en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport, però la creixent professionalització de l'esport i els esdeveniments esportius amb vincles amb el turisme, l'entreteniment o el benestar han provocat el requeriment de nous professionals experts en gestió esportiva. D'aquesta realitat parlen tres experts: Eduard J. Scott, director d'operacions d'Euroleague Basketball; Joan Fontserè, director del Circuit de Barcelona-Catalunya, i el Dr. Sixte Abadia, professor de Blanquerna-URL i director del nou grau en Gestió Esportiva (Sport Management) que el curs vinent impartirà Blanquerna-URL, l'única universitat catalana que ofereix aquest grau.

Sixte Abadia: Quina és la vostra impressió, a nivell nacional i internacional, sobre el boom de l'esport? Hi ha algunes dades que m'agradaria posar sobre la taula: l'esport a Catalunya representa el 2% del PIB, ocupa més de 95.000 persones i el 46% d'adults fa esport. Per exemple, aquest percentatge del PIB que genera l'esport a Catalunya és cada cop més similar al 3% de mitjana de la UE. Com ho veieu?

Joan Fontserè: D'entrada cal dir que, socialment, s'ha produït un canvi d'hàbits en tots els sentits. L'esport no ha estat immune a tots aquests canvis, en benefici de les persones. Cada vegada la gent és més conscient de la transversalitat de l'esport; i ja no només en el sentit de fer esport, sinó que també és fer salut. S'afegeixen altres conceptes com la integració, la internacionalització... Aquesta transversalitat és un eix que les civilitzacions modernes han integrat molt en el seu full de ruta. L'jove per tenir hàbits de vida saludables. Històricament l'esport i la salut han tingut una connexió molt òbvia, però avui dia a Europa es comença a tenir indicis d'obesitat o malnutrició i històricament s'ha pensat més en l'aspecte mèdic com a solució i no tant en l'esport. Ara, l'esport té el deure d'assegurar

la prevenció de moltes malalties i per tant abaratir les despeses en salut.

S.A.: Barcelona és un referent claríssim a nivell esportiu, sobretot pel vessant d'esdeveniments esportius que sorgeix arran de la celebració dels Jocs Olímpics del 1992. Ho percebeu d'aquesta manera quan aneu arreu del món? Els responsables d'equips o federacions esportives veuen Barcelona d'aquesta manera, és a dir, com una mena de Silicon Valley de l'esport?

J.F.: Jo vaig ser voluntari olímpic el 1992, amb 18 anys acabats de fer. Va ser en aquell moment quan se'm va despertar la passió per la gestió esportiva. Tota la vida he estat un mal practicant de qualsevol esport, però vaig pensar que tota l'organització que hi havia al darrere d'uns jocs olímpics requeria una estructura organitzativa molt sòlida i solvent. Va ser en aquest moment que vaig veure que podia participar-hi, no com a esportista sinó com a organitzador. Però abans que jo persones com Sandro Rossell, Beto Agustí o Pere Miró ja havien consolidat aquesta línia de negoci. Es tracta de gent que va estar vinculada amb els Jocs Olímpics i van fer que es consolidessin com a referents en el món de la gestió esportiva. I sí, Barcelona és una referència no només pels Jocs, sinó perquè es va definir un model que amb els anys s'ha consolidat i que, probablement, acadèmicament l'hem estudiat poc. Abans parlàvem del sedentarisme i és que els darrers anys ens ha arribat una onada tecnològica que fa que la gent sigui més sedentària que abans. Però aquesta tecnologia també ens ha fet millorar en el nivell organitzatiu. Jo no em canso mai de repetir que la indústria de l'esport és fonamental per a la societat. L'organització d'esdeveniments és important, no ens quedem només amb la part de la gestió esportiva sinó que s'inclouen tots els nous elements tecnològics que han sortit, com per exemple les aplicacions mòbils, *ticketing* o la gestió de l'aforament de les instal·lacions i de la comunicació. Abans, com a usuari d'un esport rebies una informació i com a espectador una altra, i en canvi avui és completament diferent. Els canals de comunicació, gràcies o per culpa dels *smartphones*, han canviat moltíssim. Aquí hi ha una via a construir amb una base molt sòlida que són els Jocs del 92.

S.A.: És molt interessant, això que comentes del model de gestió. Quan pensem en els Jocs Olímpics, pensem en el model Barcelona, però és que també va haver-hi un model Barcelona pel que fa a la gestió esportiva que va fer escola. De ben segur que per als Jocs de

SIXTE ABADIA:

“DES DEL VESSANT DELS ESDEVENIMENTS ESPORTIUS, TOT I EL LIDERATGE DE BARCELONA I DE CATALUNYA, SEMBLARIA QUE EN ELS DARRERS TEMPS HEM PERDUT POTENCIAL”

Sydney, Londres o Rio de Janeiro, Barcelona va ser un gran referent.

E.J.S.: És una obvietat dir que els Jocs del 92 –de fet des del 86, el moment en què es va designar Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics del 92, fins a la seva realització– van transformar la ciutat i el model de gestió esportiva. Va tenir un impacte molt positiu en una ciutat que fins aleshores havia donat l’esquena al mar i ara s’obria cap a la façana marítima. Realment es va aprofitar aquella oportunitat. Han passat 25 anys d’aquells Jocs i en canvi es recorda molt més que altres seus posteriors que no han sabut aprofitar tan bé la seva oportunitat com va passar a Barcelona. Abans del 92, molta gent de fora d’Espanya i de fora d’Europa no coneixia Barcelona i no la ubicaven. Tot això quan tenim un club esportiu, el Barça, que és més que centenari i que l’any 92 ja és una referència, però els Jocs Olímpics van suposar un punt d’inflexió que va permetre que la resta del món conegués Barcelona pel seu model esportiu, el model de gestió, Catalunya i el català. Totes aquestes coses, avui dia, quan vas fora la gent les coneix.

S.A.: Els professionals que l’any 92 van ocupar càrrecs de responsabilitat han anat fent escola i ara hi ha una massa crítica de professionals molt qualificats i amb experiència que per exemple poden anar a Londres i ocupar càrrecs de responsabilitat en esdeveniments internacionals.

J.F.: Més enllà d’aquesta projecció internacional també hi ha una part vinculada a la gestió interna i és la conscienciació, com a país, com a societat, de la importància de l’activitat física. Ha passat a ser un eix principal del nostre sistema de benestar. Parlem de salut i d’ensenyament, i parlem d’un pilar fonamental que és l’esport. L’esport és transversal. Els governs, i en general

tots, van saber incorporar en aquell moment la gestió d’aquelles instal·lacions per tal de democratitzar-les i fer que la gent incorporés l’esport com a hàbit diari. I això, al final, ha acabat sent no només l’essència de la pràctica esportiva, sinó un agent pel desenvolupament d’unes estructures -no només infraestructures-, amb una base molt sòlida a nivell de practicants. Alhora, et permet generar el 2% del PIB i a més dóna una gran projecció internacional molt interessant.

S.A.: Gerard Figueras, com a secretari general de l’Esport, està presentant les línies mestres del nou model de governança de l’esport català. En aquest sentit, des del vessant dels esdeveniments esportius, tot i el lideratge de Barcelona i de Catalunya, semblaria que en els darrers temps hem perdut potencial. Òbviament hi ha un gir cap als països emergents que són els que tenen diners i possiblement menys control democràtic. Què en pensem? Creieu que hauríem de ser més proactius desenvolupant polítiques que potenciïn l’organització d’aquests esdeveniments internacionals?

E.J.S.: És difícil respondre aquesta qüestió. Hi ha una realitat i és que molts països democràtics han d’invertir grans recursos per optar a ser la seu d’esdeveniments de gran escala. I els recursos que es necessiten avui no són els mateixos que fa 20 anys. Ara hi ha unes prioritats socials, lícites, i els esdeveniments han de ser sostenibles amb la infraestructura que es construeix, utilitza o gestiona i igualment amb les ajudes públiques per acollir l’esdeveniment. Es tracta d’un equilibri difícil. És cert que l’esport representa el 2% del PIB català però no només és això, sinó també tot l’impacte indirecte que l’esport genera. Quan parlem de subvencions públiques, ajudes o esforços per atraure esdeveniments sempre s’ha de trobar aquest equilibri. Honestament, no crec que cap de nosaltres tingui la

JOAN FONTSERÈ:
“ESTEM PERDENT
EL TREN? NO.
ES TRACTA DE
DOS MODELS
CONTRAPOSATS. UN
DE GESTIÓ PÚBLICA
AL 100% I EL
NOSTRE, DE GESTIÓ
PUBLICOPRIVADA”

resposta o la fórmula perfecta, perquè no existeix. És la forma de gestionar aquests equilibris en un moment donat, assegurant-se que hi ha una implicació de les institucions públiques, que és imprescindible per tal que es pugui optar a l'organització d'esdeveniments internacionals com els Jocs Olímpics, el Gran Premi de Catalunya de la Fórmula 1 o MotoGP. Són esdeveniments que acaben tenint un impacte positiu en la societat i, per això, convé que les institucions públiques s'hi impliquin.

J.F.: Tots dos teniu molta raó, però hi ha una raó de ser d'això que deies, Sixte. Estem perdent el tren? No. Es tracta de dos models completament contraposats. Un és un model de gestió pública al 100% i, en canvi, el que nosaltres treballem és un model de gestió publicoprivada. A casa nostra les federacions són entitats privades. L'Eurolliga, al final, és una institució privada. El Circuit de Catalunya és publicoprivat, 80% públic i 20% privat.

S.A.: Però segur que reps crítiques. En un context de crisi com el que hem viscut, algú pot pensar que no cal recolzar el Circuit de Catalunya. Segur que en algun moment heu hagut de justificar aquesta ajuda.

J.F.: Això és cert, però si ens comparem amb els països emergents amb grans recursos, el seu és un model de projecció internacional. En el seu dia, a Espanya, hi havia comunitats autònomes que es dedicaven a això, però avui dia aquest model ha desaparegut. En canvi, el model català suma els dos vectors. El Circuit neix com a instal·lació esportiva, passa a ser un component de la indústria del sector de l'automoció i finalment s'acaba incorporant a la indústria del turisme i, avui dia, és una consecució d'aquests tres fets, però no d'un de sol. El model de la nova governança que el secre-

tari general de l'Esport presenta defensa no posar tots els ous en el mateix cistell. La nostra és una societat plural i hem de procurar donar vida a tots els agents, justament igual com es va fer l'any 92. Per als Jocs es va construir un seguit d'infraestructures necessàries perquè la ciutat i el país poguessin acollir els Jocs i posteriorment es van fer concessions a agents privats per tal que les gestionessin. Això ens ha portat a tenir l'escenari que tenim avui.

S.A.: Aquest model de col·laboració pública i privada és molt particular de Catalunya. D'altra banda, parlem de globalització i d'un context esportiu cada cop més complex i que té clares connexions amb altres àmbits. En el cas del turisme és evident, però també en el cas del negoci i la salut. Des de la gestió esportiva, quins creieu que són els reptes als quals hem de fer front? Ja sigui des del punt de vista de les vostres organitzacions com des d'una perspectiva més general.

E.J.S.: Des de l'òptica de l'Euroleague Basketball i del món del bàsquet europeu, a Europa hi ha una manca de formació acadèmica si ens comparem, per exemple, amb el model esportiu nord-americà. Ells ja fa molts anys que tenen un grau de formació, especialització i de compartir els coneixements que permeten que llegim molts models i esports i que molta gent tingui un grau elevat d'especialització en la gestió esportiva. A Europa encara estem en una fase inicial. En l'àrea esportiva, tècnica i tàctica sí que Europa ja té un nivell i una competència equiparables a la resta del món, però quan passem a parlar específicament de gestió esportiva aleshores hi manquen professionals, com per exemple en el món del bàsquet. A nivell d'altres esports a Europa encara tenim moltes oportunitats d'expansió perquè encara estem molt verds en aquesta disciplina.

EDUARD J. SCOTT:
“CONFONEM
L'AFICIONAT AMB EL
CONSUMIDOR. EN LA
GESTIÓ I L'ESPORT
PROFESSIONAL
HEM DE FOMENTAR
ELS CONSUMIDORS
PERQUÈ LES NOVES
TECNOLOGIES HAN
CANVIAT LA REALITAT”

S.A.: És una disciplina relativament jove que als EUA en canvi està molt més arrelada.

E.J.S.: Als EUA hi ha una visió diferent. A Europa fonamenten la gestió esportiva professional en el resultat i, per tant, aquí tothom està content perquè el Barça va guanyar el clàssic al minut 92. En canvi, el model nord-americà també busca guanyar sobre el terreny de joc. Però, independentment del resultat esportiu, intervenen tants factors que afecten el resultat esportiu que prioritzen que passi el que passi en l'àrea esportiva hi hagi una estabilitat al darrere que mantingui la continuïtat en l'accés, la venda d'entrades i l'entreteniment que a Europa encara manca. Per exemple, quan parlem de l'aficionat el confonem amb el consumidor. L'afició a l'esport és bona i necessària i cal fomentar-la, però quan parlem de la gestió i de l'esport professional també hem de fomentar els consumidors o clients perquè les noves tecnologies han canviat la realitat i, per tant, nosaltres ja no competim amb un altre esport o activitat de lleure, competim amb el seu mòbil, amb el cinema o qualsevol cosa que aparegui el dia de demà. L'esport el 2017 és al centre del món, però no només del món esportiu, sinó de la societat. Aquest és un gran repte de futur molt il·lusionant i la nostra tasca és trobar solucions a aquests nous escenaris.

J.F.: Des del meu punt de vista tenim tres reptes que hem de treballar en paral·lel. El primer és la pràctica esportiva. Quan jo tenia 8 anys va haver-hi una campanya a les escoles perquè els nens ens rentéssim les dents cada dia abans d'anar a dormir; ara és impensable que un nen vagi a dormir sense rentar-se les dents. Necessitem que el canvi d'hàbits en la pràctica esportiva vingui donat des de la base, és a dir, igual que es va fer una campanya per explicar que t'has de rentar les dents, ara cal fer una campanya que fomenti la pràc-

tica de l'activitat física perquè esdevingui un hàbit diari. Avui dia a les escoles els nens només fan dues hores a la setmana d'activitat física i això és clarament insuficient. Si volguéssim aprendre un idioma amb dues hores setmanals dins d'una etapa de formació no seria suficient. Per mi aquest és el primer repte. El segon repte és incorporar a la gestió de l'esport una part d'analítica que és possible gràcies a les noves tecnologies. Els anglesos, per exemple, gairebé analitzen més l'entrenament que els partits. I el tercer objectiu és la creació d'aquesta nova indústria de l'entreteniment vinculada a l'esport. La gestió dels grans esdeveniments, i amb gran esdeveniment no em refereixo a una qüestió de quantitat sinó de qualitat. Per exemple, l'organització del campionat del món d'escacs implica molt més que gestionar dues persones jugant en un tauler. És un gran esdeveniment. Per tant, hauríem de sortir del paradigma de la gestió esportiva a través de la formació de tècnics esportius.

S.A.: El concepte d'indústria de l'esport, per exemple, amb l'INDESCAT com a clúster, exerceix aquesta funció i sacseja. Segurament ens hem orientat excessivament cap a l'àmbit federatiu i associatiu, deixant de banda tot un àmbit, aglutinat sota la denominació d'indústria de l'esport, que és igualment important. De segur que d'ara endavant seran les organitzacions de caràcter privat comercial les que seguiran creixent, dimensionant encara més el teixit empresarial vinculat directament o indirecta a l'esport.

J.F.: Tenim el Barça, que és un club organitzatiu; l'Eurolliga, que és una entitat organitzativa; Dorna, que és organitzador del Mundial de MotoGP; Tennis Barcelona o un IMG, que són organitzadors de tornejos d'ATP; RPM, que organitza la Marató de Barcelona... A mi em genera impotència quan ve algú i em pregunta on pot

fer un màster en organització d'esdeveniments esportius. I no tinc resposta. No hi ha un enfocament que entengui l'esport com una indústria de l'entreteniment. I la meua resposta, al final, és "el millor màster a què pots accedir és col·laborar amb una empresa que organitzi un gran esdeveniment esportiu".

E.J.S.: Jo en aquest sentit acostumo a tenir opinions contradictòries. Per una part, estic totalment d'acord que s'aprèn i es millora estant en contacte amb la realitat, però també crec que sempre cal partir d'una formació prèvia en aquest sentit. I estic completament d'acord amb el que deia el Joan sobre l'excés de focalització en la figura del tècnic esportiu. És a dir, crec que s'ha fet molt bona feina durant molts anys, i tenim boníssims entrenadors i personal científic de l'esport, i Catalunya i Espanya són referents en aquest àmbit. Però el vessant de l'entreteniment és buit, i encara hem de dedicar-hi esforços per tal de compartir els coneixements de la gent que ha viscut tot això i obrir la visió a la gent de cara enfora, d'altres països i zones, altres formes de treballar i pensar, per créixer com a persones. Perquè, al final, quan ens hem trobat en situacions al límit i difícils, és quan avancem. I això és completament aplicable al sector esportiu.

J.E.: Exactament. Jo no vull dir que l'única forma d'aprendre és estant en contacte amb la realitat, però sí que és cert que no existeix un currículum complet en aquest sentit.

S.A.: Aquest nou Grau en Gestió Esportiva el dissenyem conscients que existeix una necessitat en el mercat de professionals preparats en gestió esportiva.

J.E.: I quan parlem de gestió esportiva, parlem més enllà de l'àmbit dels gimnasos. A INDESCAT, per exemple, tenim tota una sèrie de socis que, al final, es redueixen a aquest àmbit. És cert que és el més quantitatiu. I està bé formar-se en aquest camp, però hi ha una dimensió de l'esport que va molt més enllà i és aquí on disposem d'un coneixement que hem de transmetre. I el coneixement de l'Enric Truñó, on anirà a parar? Ha fet més formació fora de casa nostra que aquí, perquè no existeix un marc on ell pugui esplaïar-se. I el mateix passa amb l'experiència de Joan Porcar o de Joan Cuscó. Hem de posar ordre acadèmic a tot això.

S.A.: L'esport evoluciona tan ràpidament que, des del punt de vista formatiu, hem de ser capaços d'avançar-nos a tots aquests canvis. I qualsevol model dissenyat als 70 o 80 és totalment obsolet. Canvia el model i canvia l'esport com a hàbit ciutadà. Ja només amb

el vincle entre tecnologia i esport es presenta un gran recorregut. Existeixen altres reptes, però, des del punt de vista de la gestió esportiva. Hi ha institucions que són referents per a tothom amb dirigents que poden estar implicats en casos de corrupció o de males pràctiques. I també des de l'àmbit de la gestió esportiva hem d'entomar certa crítica al respecte. I passa el mateix des del punt de vista de la gestió d'alguns esdeveniments, per basar-los no tant en la idea de l'eficiència sinó de l'eficàcia. Fins ara s'ha tingut una concepció que gira més cap a un "que l'esdeveniment surti bé, i si hi ha pèrdues, que les assumeixi l'administració". Per tant, hem de tendir cap a una gestió més eficient i no només eficaç.

JOAN FONTSERÈ:

"NO NOMÉS ENS PODEM CENTRAR EN LA RENDIBILITAT ECONÒMICA. QUANT COSTA UNA MEDALLA DE L'ONA CARBONELL O LA GEMMA MENGUAL? EL QUE COSTA ÉS POC EN COMPARACIÓ A ALLÒ QUE ENS APORTA"

J.F.: Jo aquí trenco una llança a favor d'aquesta dinàmica de l'Administració Pública respecte a la rendibilitat d'un esdeveniment. No només ens podem centrar en la rendibilitat econòmica. Us en poso un exemple: quant costa una medalla de l'Ona Carbonell o la Gemma Mengual? El que costa és poc en comparació a allò que ens aporta. Abans que la Gemma Mengual tingués cap medalla, hi havia 30 llicències de sincronitzada a tot l'Estat. Avui, n'hi ha més de 800, en una disciplina minoritària però que ens dóna projecció i teixit associatiu. És molt difícil esbrinar quina és la rendibilitat dels esdeveniments, tenint en compte a més aquest model tan nostre de participació publicoprivada. La part pública també ha de deixar clar que no busca la rendibilitat tan sols en el compte d'explotació i balanç final, sinó que hi afegeix altres qüestions com la integració en el territori, programes socials, etc. Penso en el cas de les patinadores d'Olot, el piragüisme a la Seu o el rem a Tortosa. I és aquí on les administracions realment han d'exercir la seva funció socialitzadora. Al final, els grans esdeveniments sempre són miralls.

S.A.: Hem viscut uns anys de molta competitivitat entre ciutats de cara a organitzar grans esdeveniments es-

portius, i sovint els criteris amb els quals s'optava a acollir determinats esdeveniments no eren gaire clars pel que fa a aquest encaix entre el territori i el mateix esdeveniment. Abans d'organitzar-ne un hem de valorar si existeix la necessitat, el seu impacte potencial, i si serà concebut com una festa ciutadana.

E.J.S.: Tornant a la qüestió sobre la corrupció i la imatge i del fet que el món de la gestió esportiva ha d'enfrontar-ho, crec que l'esport en global requereix que cada entitat ocupi i entengui clarament quin és el seu rol i contribueixi a la millora de l'esport. Posant un exemple proper: en el món del ciclisme, l'atletisme o el futbol, últimament han aparegut molts casos de corrupció. I això no significa que les federacions siguin dolentes, sinó que el sistema de fiscalització és antiquat. Les federacions tenen un paper molt important en el joc; en el cas que comentàvem de la sincronitzada, per exemple, és molt important que hi hagi 800 nenes, i si en algun moment n'hi ha més, molt millor per al món de l'esport. Però és important que aquestes federacions entenguin i juguin el seu rol, igual que les entitats professionals, els gestors d'espais i infraestructures, les agències de notícies, televisions, empreses de màrqueting, i les institucions públiques i acadèmiques, incorporant els diversos factors per oferir un producte que s'ajusti a la realitat en què tots vivim. I considero que aquesta qüestió, en el sector esportiu i en d'altres, tendeix a ser tractada amb proteccionisme. De vegades una part vol assegurar que la seva estigui ben feta i protegida quan, perquè l'esport segueixi realment millorant, cal que cadascú executi al millor nivell possible el seu rol. Per tant, en aquest cas, el món acadèmic ha de seguir fent una integració adequada i equilibrada del món professional. I si ens movem massa a l'extrem de fer-ho tot experiència, podem perdre de vista la necessitat d'establir unes bases en els professionals que s'hi dediquen. Hem de trobar l'equilibri amb el món que tenim. L'Euroleague Basketball, des de l'any 2000, és una empresa privada que té activitat d'alt nivell però també d'àrea social i participativa. I un dels conceptes que ha defensat al llarg dels anys és el de formació sostinguda, ja sigui amb màsters, amb cursos a distància, amb clínics, sessions de tecnificació, ponències, etc. Qualsevol tipus de formació continuada és necessària per a la gent del sector professional.

J.F.: Penso que ara, en el moment de nova definició de governança de futur de l'esport a Catalunya, hi té molt a veure aquest encaix de cadascuna de les peces que configuren aquest ideari. Tinguem clar, després d'aquesta

maduració, on som i quin rol desenvolupa cada agent que hi participa. I, coneguts i sabuts, ens podem posicionar on toca. Era diferent als anys 80, quan es parlava d'un paper en blanc. Però ara partim d'un escrit i d'unes conseqüències conegudes, en la majoria de casos positives, que ara podem endreçar. Penso que aquí les entitats formatives tenen una feina molt important.

S.A.: Ens trobem, doncs, en una transició des del punt de vista esportiu? Atenent els nous reptes i tota aquesta revolució que suposen les noves tecnologies, el *big data*, etc.

J.F.: Jo crec que no. El que hem de fer és incorporar aquestes noves eines en la base sòlida que ja tenim. Les noves tecnologies, per exemple, ens permeten una millor capacitat d'anàlisi. Penso que, més que en un moment de transició, som en un moment de perfeccionament. Com dèiem abans, hem de treure l'esport de la zona de confort per perfeccionar-lo. La zona de confort seria seguir en el model que tenim ara. Si ja hi ha unes realitats que tots identifiquem, no val girar-nos-hi d'esquena, sinó avançar-nos en aquest escenari.

S.A.: Com a persones joves que ocupeu aquests càrrecs de responsabilitat a nivell de gestió, quin missatge podríeu donar a les persones que es volen dedicar en un futur a la gestió esportiva? Quin és el perfil que penseu que han de tenir aquestes persones? Han de tenir uns coneixements tècnics de gestió però, sobretot, una actitud...

J.F.: Jo crec que ha de ser una persona amb una visió àmplia. A part d'empresa, de comunicació i organització, ha de conèixer una part molt metodològica en aquest camp. A més, ha de comptar amb un punt de partida que ha de ser la passió per l'esport. Nosaltres som afortunats perquè hem fet del nostre *hobby* la nostra professió. La passió, convertir la disciplina que t'apassiona en la teva professió.

S.A.: Nosaltres com a lema del grau utilitzem l'expressió "talent per la gestió, passió per l'esport". I creiem clarament que en la gestió esportiva hi ha un professional que té al davant un llarg recorregut formatiu. Haurem de comptar amb formacions molt específiques de cada disciplina per compensar la formació més genèrica de què partim.

E.J.S.: Jo només afegiria qüestions òbvies com la necessitat de formar-nos en anglès, tant si preveiem quedar-nos a Catalunya com sortir fora. O el domini de l'ofimàtica i la voluntat de buscar l'experiència més variada possible de qualsevol forma: per exemple, sent voluntari en un club del poble o en un gran esdeveniment o en una classe esportiva setmanal per a gent de la tercera edat. Cal buscar una varietat en les experiències que són les que finalment contribueixen a la formació d'una persona. Hem d'aconseguir sentir-nos còmodes davant de qualsevol situació que se'ns plantegi gràcies al fet que ja hem estat davant de moltes durant la nostra formació.

Investigadors

La importància de l'activitat física per prevenir malalties i per garantir la qualitat de vida és un fet a hores d'ara indiscutible. Que aquesta activitat física arribi a tots els col·lectius és l'objectiu de la Dra. Núria Massó, que des de fa molts anys treballa amb temes vinculats a les lesions dels ballarins, músics, etc., i actualment avalua els beneficis de la dansa en els moviments de persones amb síndrome de Down.

“CAL INTEGRAR LES PERSONES AMB SÍNDROME DE DOWN EN L'ÀMBIT DEL LLEURE, L'ACTIVITAT FÍSICA I L'ARTÍSTICA”

Entrevista a la Dra. Núria Massó i Ortigosa, investigadora de la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL

Text: Francesc Viadel
Imatges: Esperanza Maestro

Núria Massó i Ortigosa (Barcelona, 1960) és doctora en Medicina i una especialista en medicina de l'esport. Bona part de la seva dilatada tasca docent i com a investigadora especialitzada en la fisiologia del moviment, la salut i la dansa i la tècnica de l'electromiografia de superfície l'ha fet des del Laboratori de Fisiologia de la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL. Un laboratori que, en els inicis, es dedicava bàsicament a la biomecànica, a l'estudi de pacients amb alteracions de la marxa. Dels anys 90 ençà, el laboratori va anar reconvertint-se i, actualment, dóna suport a la docència i la recerca de la facultat. Bona part del que ofereix està enfocat a l'estudi de la fisiologia neuromuscular i al control postural. Un àmbit, com adverteix la mateixa doctora Massó, molt ampli que inclou aspectes articulars, musculars i neurològics que afecten l'equilibri i el moviment. El laboratori compta també amb un equip capaç d'estudiar altres aspectes de la fisiologia, com la cardiorespiratòria, qüestions relacionades amb el cor.

Actualment Massó és la investigadora principal d'un projecte desenvolupat juntament amb els doctors Ferran Rey, Myriam Guerra, Lourdes Gutiérrez i Emilia Sánchez. Compta amb la col·laboració de l'Institut Neurològic de Barcelona, d'escoles d'educació especial i tallers, d'algunes escoles de dansa i de les companyies Danza Down i María Tomillo. L'equip analitza els beneficis de la dansa en el moviment de persones amb síndrome de Down (SD). L'objectiu final és dissenyar programes d'activitat física basats en la dansa que ajudin a millorar l'equilibri i el control motor (reflexos, respostes musculars...), i, per tant, la qualitat de vida de persones amb SD o altres discapacitats intel·lectuals.

Com s'inicia en la medicina de la dansa?

L'any 1991 vaig llegir la meva tesi doctoral, *Morfologia i biomecànica del peu en el ballet*. Els metges d'aquella època solíem fer tesis doctorals lligades a la nostra activitat assistencial. La vaig fer sota la direcció del doctor Antoni Viladot Pericé, el principal especialista en aquell moment en cirurgia del peu. Ell va ser un dels primers metges que es van interessar amb els problemes dels peus dels ballarins. A partir d'aquí, em vaig posar a fer anàlisi del moviment mentre feia l'especialitat en medicina de l'esport. Aleshores, amb l'ajut del doctor Viladot i altres metges col·laboradors, vam muntar a l'Institut Dexeus i dins del Servei de Medicina de l'Esport una petita unitat de medicina de la dansa que jo mateixa coordinava i que comptava amb psicòlegs, ginecòlegs, traumatòlegs... Era una unitat per atendre, però també per prevenir lesions. A més, desenvolupava activitat en l'àmbit de la recerca i s'organitzaven jornades i seminaris. D'un d'aquests encontres fet a Barcelona, va nèixer justament l'Associació Internacional de Medicina de la Dansa.

“DINS DE LA MEVA ACTIVITAT ASSISTENCIAL SEMPRE HE PROCURAT INCLOURE UNA DEDICACIÓ ALS PROBLEMES DE LA DANSA PERÒ TAMBÉ ALS DELS MÚSICS, ALS DELS PROFESSIONALS DE LES ARTS ESCÈNIQUES”

Ha compaginat la docència amb els problemes de salut associats a l'activitat de la dansa.

Dins de la meva activitat assistencial sempre he procurat incloure una dedicació als problemes de la dansa però també als dels músics, als dels professionals de les arts escèniques. De mica en mica, m'he anat incorporant cada vegada més a la vida universitària. Conservo l'activitat assistencial sobretot en matèria de proves mitjançant l'electromiografia clínica.

Què és l'electromiografia?

És una tècnica de registre de l'activitat elèctrica del múscul. El múscul, encara que estigui en repòs, va generant una activitat elèctrica, provinent de les membranes de les seves cèl·lules. Aquesta activitat la podem detectar. Quan

l'electromiografia s'aplica amb finalitats de diagnòstic clínic, utilitzem un tipus de registre que, de vegades, requereix un receptor similar a una agulla que ha d'anar dins del múscul. Això ens aporta una sèrie de dades que ens serveixen per al diagnòstic de patologies del múscul o del nervi, allò que en diem patologia neuromuscular. A nivell de recerca també es treballa en electromiografia de superfície enregistrant l'activitat elèctrica amb elèctrodes sobre la pell. Això té avantatges com ara un temps d'enregistrament superior. Podem registrar molts músculs alhora i, a més, no és invasiu ni molest. El problema és que el senyal té una altra qualitat i, de moment, no ens serveix per al diagnòstic tot i que sí que ens diu molt de com es comporta el cos d'una persona en determinades situacions siguin aquestes estàtiques o dinàmiques. Una persona, per exemple, quan està dreta sempre fa petits moviments perquè el nostre centre de gravetat oscil·la i els músculs reaccionen corregint la posició. Això es pot analitzar. Vull dir si els músculs han treballat com calia, si han sigut ràpids, quins han estat els seus temps de reacció, la seva fatiga...

Aquests coneixements, sobre la relació de la dansa i la salut, ara els utilitza en un estudi sobre persones amb síndrome de Down. Quins són els principals problemes de salut que presenta aquesta població?

Les persones amb SD tenen múltiples afectacions que van des de cardiopaties fins a problemes de tiroides. Després, a nivell ortopèdic i muscular, tenen una hipotonia muscular, és a dir, una manca de to. El to muscular és el nivell d'activitat mínim que té un múscul quan està en repòs. També tenen alguns problemes de control de l'equilibri. Quan estan drets es comporten d'una altra manera. La majoria d'autors creuen que l'origen del problema està a nivell del cerebel, la part del sistema nerviós central que participa en el control de la nostra postura i, sobretot, del moviment, de quan caminem, de com ens movem. També sembla que no ho integren tot bé. Les persones normalment aguantem l'equilibri a base d'utilitzar la informació visual, la informació tàctil i articular. També ens dóna informació el sistema de laberint a l'oïda interna. Ajuntem tota aquesta informació en el sistema nerviós central i donem l'ordre per redreçar la posició o per mantenir-nos

drets. Aquesta integració sembla que no la fan bé les persones amb SD. I hi ha encara, però, una altra qüestió que no està gaire analitzada i en la qual entrem nosaltres que és la dels reflexos posturals i reflexos miotàtics, aquells que es manifesten, per exemple, quan un metge ens dona amb un martellet al genoll. Nosaltres hem entrat també en l'estudi d'aquest aspecte.

Aquesta falta de reflexos, aquests problemes d'equilibri a què es refereix, com afecten la qualitat de vida de les persones amb SD?

Fins fa uns anys les persones amb SD, pel problema de les cardiopaties, per la seva manca de destresa en els moviments, restaven excloses d'algunes activitats esportives i lúdiques. El cas és que si no poden entrar en aquest tipus d'activitat, tampoc no poden millorar qualitats físiques ni influir sobre els esmentats problemes, i aleshores això equival a cronificar la seva situació. Hem de pensar també que les persones amb SD tenen anomalies en la forma del peu, molts tenen peus plans, molt sovint l'articulació atlantoaxoide, la primera de les cervicals, és més laxa... Articulacions més laxes... Vull dir que aquests problemes no contribueixen que tinguin més seguretat en els seus moviments i si tampoc treballem per potenciar la força, per millorar l'equilibri, no evolucionen. Els darrers anys hem treballat en tots aquests aspectes. Hem conclòs que poden millorar la força i l'equilibri, i segurament el control sobre

el moviment. És molt important, doncs, introduir-los en activitats de caràcter esportiu per veure quines millores tenen.

Com comença a relacionar que la dansa pot tenir efectes beneficiosos per a persones amb SD?

Observant la manera en què alguns ballarins professionals feien unes adaptacions a nivell de sistema muscular, ossi i neurològic, en funció de la seva activitat, vaig pensar que potser algunes poblacions especials també podien treure profit de la dansa. Per això vam començar a veure quins efectes podien tenir. En el tema de SD i de persones amb discapacitats en general, va coincidir que els membres del laboratori formàvem part del grup de recerca Salut Activitat Física i Esport de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL. En aquest grup, la investigadora principal, la Dra. Míriam Guerra, feia molt anys que treballava en l'activitat física i l'esport en persones amb SD. Justament, la Dra. Guerra va fer la tesi doctoral sobre les adaptacions a nivell cardiovascular dels SD en l'esport. Els seus estudis van contribuir a la inclusió de persones amb SD a la pràctica de l'activitat física. Cap al 2011 vam començar a col·laborar amb ella en algun projecte i d'aquí vam pensar que podríem estudiar com la dansa pot influir en aquestes persones i quins beneficis en poden treure, a més de centrar-nos en la qüestió de l'equilibri i neuromuscular.

D'aquí sorgeix un primer projecte...

Sí, en què vam valorar qüestions relacionades amb l'equilibri. En un segon estudi fet en col·laboració amb l'Escola d'Educació Especial Moraga de Barcelona, vam posar en marxa un programa de dansa i expressió corporal i els vam fer unes valoracions. La professora Lourdes Gutiérrez, del nostre equip, va fer la tesi doctoral a partir d'aquesta experiència. Vam valorar quins canvis hi havia abans i després en la resposta muscular. També vàrem utilitzar una platafor-

“L'OBJECTIU ÉS PER ELABORAR PROGRAMES DE DANSA ESPECÍFICS I DESPRÉS PROMOCIONAR-LOS DINS DEL MÓN DE LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL”

ma de forces. Mentre enregistrem què fa la musculatura, la plataforma ens permet veure com es desplaça el nostre centre de gravetat. Vam agafar també un grup d'estudiants de la nostra Universitat sense SD com a grup de control. Resumint-ho molt, el que vam concloure és que les persones amb SD no distingeixen gaire o no utilitzen gaire la informació visual per mantenir l'equilibri. Les persones amb SD amb els ulls oberts o tancats mantenen l'equilibri d'una forma molt similar, les persones sense SD amb els ulls tancats ens costa més mantenir l'equilibri, la qual cosa vol dir que hi ha una diferència entre mirar i no mirar. Utilitzem la vista. Tot plegat lligaria amb allò que deia abans que pensen alguns autors i és que els SD no integren les informacions. Després en el programa vam veure algunes diferències que ens van fer pensar que amb la dansa havien après a utilitzar la visió una mica, que començaven a distingir la situació en funció de tenir els ulls oberts o tancats. Això ens va fer preguntar-nos algunes coses.

A partir d'aquest treball aborden el darrer projecte en el qual vostè està ara mateix com a investigadora principal...

Sí. Ens trobem fent un estudi transversal. Estem acabant la primera fase, les proves pilot, i acabant de constituir els grups. Treballem en quatre grups de persones: ballarins professionals (sense SD); persones sense SD no practicants; persones amb SD no practicants; i persones amb SD que practiquen dansa o gimnàstica

rítmica. També podem saber, doncs, si hi ha diferències entre ballarins i no ballarins sense SD amb relació a allò que busquem.

Col·laboren amb dues companyies de dansa que treballen amb joves amb SD.

Per al grup de persones amb SD que fan dansa compten amb la col·laboració de la companyia madrilenya Danza Down d'Elías Lafuente [Lafuente, a més de coreògraf, és titulat en Biomecànica i Anatomia aplicades a la dansa] i amb la companyia María Tomillo de Valladolid. Totes dues treballen amb persones amb SD. Són nois i noies que practiquen gairebé cada dia, que ja tenen una disciplina de ballet clàssic. Això vol dir que treballen molt la utilització de la vista, de l'equilibri, el control postural, atès que fan exercicis de barra, de centre i de totes les etapes de ballet. S'ho passen molt bé, són un grup de gent que gaudeixen amb la pràctica de la dansa. És important perquè aprofitem una activitat que no els resulta un esforç, que fan de bon grat. Hi ha, per tant, un benestar físic i emocional, i pel que ens diuen els professors hi ha unes millores. Allò que volem és avaluar i tipificar aquestes millores de què ens parlen. Aprofundir per millorar el coneixement de base i perquè potser els resultats ens poden servir per elaborar programes de dansa específics i després promocionar-los dins del món de la discapacitat intel·lectual.

Pensa que aquest sector de la població té prou programes assistencials que milloren la seva qualitat de vida?

Assistencialment s'ha avançat molt i hi ha especialistes que coneixen molt bé les patologies i els problemes específics de les persones amb SD. Ara bé, pel que fa a la inserció laboral i la integració en les activitats lúdiques, artístiques i esportives, encara hi ha molt per fer.

I més encara en un tipus de societat que valora l'activitat física com un tema central de la salut pública.

Esclar, i en aquest sentit queden fora del circuit. Cal remarcar que els estudis de Míriam Guerra van insistir molt en la importància de l'activitat física i que van anar contra el tabú que aquestes persones no havien de fer esport a causa de les cardiopaties. De fet, van analit-

potenciar l'orientació espacial, la fixació de la mirada... La dansa és, sens dubte, molt adient.

Creu que estem prou conscienciats socialment quant a les necessitats d'aquestes persones?

Hem avançat molt en els darrers anys en temes d'inclusió relacionats, per exemple, en l'àmbit de l'escola, també una mica en l'àmbit laboral malgrat les moltes dificultats. Anem endarrerits, però, en l'àmbit de les possibilitats del lleure i de l'activitat física. La persona ha de ser vista en tots els aspectes biopsicosocials i això implica, lògicament, l'esfera lúdica.

“SI VOLEM NORMALITZAR LA VIDA D'AQUESTES PERSONES HI HA UNA ESFERA QUE ÉS LA DEL LLEURE I L'ESPORT QUE CAL NORMALITZAR. HI HA EXPERIÈNCIES COM LA DE L'HOQUEI. ALGUNS EQUIPS TENEN SECCIONS ESPECIALS PER A ELLS, PERÒ ENCARA COSTA”

Tenen interès perquè són conscients del perill de quedar aïllats?

Tenen interès a integrar-se en la societat en general. Són persones amb inquietuds que també volen gaudir de la vida, és una qüestió de benestar personal. La majoria aspiren a una feina, a una casa, a sortir amb gent, a mantenir relacions socials. Si volem normalitzar la vida d'aquestes persones hi ha una esfera que és la del lleure i l'esport que cal normalitzar. Hi ha experiències com la de l'hoquei. Alguns equips tenen seccions especials per a ells, però encara costa. A Barcelona hi va haver un grup de dansa durant molts anys que portava l'exballarina Janicke Niort, però va haver de plegar per manca de recursos. La Janicke m'havia donat moltes pistes de com la dansa ajudava al benestar físic i emocional de les persones amb SD, que milloraven. En alguns dels nostres projectes va participar també la Dra. Susana Pérez, psicòloga, que també havia estat ballarina. Pérez analitza aspectes relacionats amb l'autoestima a través del test de la figura humana i els canvis que es mostren sovint després de les sessions de dansa i expressió corporal.

zar les respostes cardiorespiratòries i l'adaptació a l'esforç. Actualment ella mateixa i l'investigador Guillermo Rubén Oviedo estudien persones amb discapacitat intel·lectual de diverses causes i diferents grups d'edat. I queda clar que no han d'estar quiets.

Quins són els límits? Entenc que la dansa és una activitat molt idònia.

La dansa és adequada en el sentit que és molt global. Treballa la força però no al límit. Quan es fa dansa hi ha un esforç cardiovascular, però és moderat. Hi ha un tema també molt important en les persones amb SD que és el de la laxitud articular. No s'ha de forçar sinó aprofitar-la perquè aquella amplitud de moviment que tenen sigui segura a base de treballar els músculs profunds i que puguin controlar les articulacions. També utilitzem la dansa per estimular la musculatura del peu, que és beneficiós sobretot en aquells que tenen el peu pla i lax, i ho fem per potenciar el to muscular. També s'intenta

BON FUTUR

L'ACTUALITAT DE LES FACULTATS BLANQUERNA - UNIVERSITAT RAMON LLULL

D'esquerra a dreta, Tono Folguera, Francesc Vilallonga, Carlos R. Ríos i Eva Herrero a la sessió sobre la situació de l'audiovisual a Europa

Europa, la construcció d'un somni

El futur d'Europa. Aquest va ser el títol de les Jornades que va organitzar la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL el passat mes de març i que van plantejar una reflexió sobre Europa en un moment en què els europeus es troben davant d'importants reptes i riscos: el Brexit, la crisi dels refugiats, l'atur, l'euro o l'ascens de la ultradreta antieuropea, entre d'altres. La delicada situació del vell continent constitueix, d'aquesta manera, una excel·lent oportunitat per interrogar sobre les raons que han debilitat els pilars de la nostra comunitat i descobrir, en allò que en queda, les arrels històriques i culturals que compartim i que ens projecten en el futur.

En aquesta línia, l'eurodiputat Ramón Jáuregui va ser l'encarregat d'inaugurar la present edició amb una conferència titulada «Riscos i esperances d'Europa», en un acte presentat per la vicedegana de la Facultat, Carme Basté. Malgrat reconèixer diverses febleses del projecte europeu –com ara la incapacitat per gestionar la crisi migratòria, els problemes geopolítics de la Unió Europea o l'envellit estat de la demografia–, Jáuregui va reivindicar la idea d'Europa com la gran construcció d'un somni i d'un model que representa la culminació d'anys de lluita per les llibertats i els

drets socials. No obstant això, a les Jornades també hi va haver espai per a la discussió de propostes alternatives. En un debat que va comptar amb la participació activa dels estudiants, l'exdiputat de les CUP David Fernández va intercanviar idees amb el director de la Comissió Europea a Barcelona, Ferran Tarradellas, sobre l'Europa que espera als joves. Davant la visió optimista de Tarradellas, l'exdiputat de les CUP va reflexionar sobre la conveniència de la UE en un moment en què les institucions, segons Fernández, ja no són representatives de la voluntat popular i sobre com això compromet la validesa del projecte europeu.

Aquesta desafecció, ocasionada per la crisi migratòria i de l'estat del benestar ha envaït el sentiment de part de la ciutadania va quedar recollida en les reflexions que van oferir, arran de la presentació del llibre *¿Dónde vas, Europa?*, Miquel Seguró, autor i editor del volum, i Milagros Pérez Oliva, periodista d'*El País*. El repte més gran que ha d'encarar Europa –comentaven ambdós conferenciants– és la fallida de l'estat del benestar, que és el pilar que ha garantit la pervivència i estabilitat del model europeu durant el llarg període d'anys que procedeix des del final de la Segona Guerra Mundial fins al present.

A dalt, Ramón Jáuregui amb la Dra. Carme Basté. Esquerra, l'historiador Borja de Riquer amb Enric Calpena. Dreta, David Fernández amb Ferran Tarradellas

La crisi dels refugiats, potser la problemàtica més greu que afronta la UE actualment, també va disposar del seu espai de debat en un acte que, sota el nom «Per què en diem refugiats si no els donem refugi?», va comptar amb la participació d'Imma Mata, responsable de Migració de Càritas Diocesana Barcelona, Santi Palacios, fotoperiodista, i un testimoni que ha viscut el fenomen de primera mà, Madonna, refugiada siriana a Barcelona.

Però Europa també és la seva literatura, fins i tot abans de ser Europa. És *La Ilíada* d'Homer i *L'Eneida* de Virgili. És la cançó de Petrarca i *La divina comèdia* de Dante. És Shakespeare i Cervantes. És Dickens i Balzac. És Joyce i Virginia Woolf. Passejar per Europa és passejar no només pels seus camps i ciutats, pels seus temples i tavernes. És, tanmateix, rellegir els clàssics –passejar per les seves pàgines– que formen part de la nostra identitat i configuren allò que denominem “la tradició”. Una tradició que, com ens va ensenyar T.S. Eliot, no deixa de reescriure's i reformular-se en cada nova novel·la, en cada nova peça teatral, en cada nou poema que neix. De tot això va parlar Joan Francesc Mira, escriptor i traductor, en un acte moderat pel professor Enric Sòria.

A banda dels actes destinats a aprofundir en el tema de les Jornades per mitjà de reflexions rigorosament acadèmiques i teòriques, l'edició d'enguany també va tenir ocasió de vestir-se amb un to més festiu i abordar la idea d'Europa a través d'activitats lúdiques com la representació del monòleg «La idea d'Europa», basat en el text de George Steiner i interpretat per l'actor

Òscar Intente amb Ferran Martínez a l'acordió i la lectura d'un recull de poesia universal sobre Europa a càrrec de l'actriu i poetessa Estel Solé i del també poeta Josep Pedrals, que van gaudir de l'acompanyament musical de Marc Egea a la viola de roda i Hans Laguna a la guitarra elèctrica. L'acte, celebrat sota el nom «La terra gastada» –títol extret del poema homònim de T.S. Eliot–, va comptar amb una selecció elaborada pel professor Oriol Izquierdo que incloïa poemes de Paul Valéry, Carles Riba, Bertolt Brecht o Josep Carner, entre d'altres.

Finalment, va tenir lloc a l'Auditori l'acte de lliurament del Premi Blanquerna al Millor Comunicador de l'any, que en la present edició va ser entregat a Lara Costafreda i Rubén Wagensberg, representants de l'equip responsable de la campanya «Casa nostra, casa vostra», sorgida d'una iniciativa integrada per un grup de persones que van coincidir als camps de refugiats de la frontera de Grècia amb Macedònia i que protestaven contra la passivitat de la UE pressionant a favor de l'acollida de refugiats a Catalunya.

Les Jornades de Comunicació Blanquerna van néixer l'any 1995 amb l'objectiu d'acostar els estudiants al món professional a través de conferències, taules rodones i debats en els quals intervenen personalitats del món acadèmic, empresarial o institucional. Amb el pas dels anys, tanmateix, les Jornades han esdevingut un espai de reflexió dels professionals de la comunicació i, en els darrers anys, de les relacions internacionals, un espai on es debaten les qüestions candents del sector i la seva inserció cultural i social.

L'Escola d'Estiu Blanquerna organitza cursos per repensar l'educació

Un any més, la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL organitza l'Escola d'Estiu, que enguany tindrà lloc del 3 al 7 de juliol. El programa inclou cursos monogràfics per repensar l'educació i d'altres cursos pràctics i innovadors sobre diferents temàtiques educatives.

Els primers seran impartits pels membres dels diversos Grups d'Especial Interès (GEI), formats per docents innovadors en actiu, professorat universitari, membres de grups d'investigació i d'altres professionals de l'educació que s'han trobat a la Facultat durant els darrers dos anys per posar en comú recursos, pràctiques de referència i metodologies innovadores. Els GEI mostraran experiències al voltant dels reptes que es plantegen en totes les escoles d'infantil, primària i secundària. Els cursos previstos es dedicaran a analitzar

qüestions com ara l'aprenentatge amb TIC, l'atenció a la diversitat, el treball cooperatiu, l'educació integral, el treball tutorial o la pèrdua, la mort i el dol en el context educatiu, entre d'altres.

D'altra banda, l'Escola d'Estiu també oferirà cursos pràctics i innovadors sobre diverses temàtiques educatives, com ara la detecció i intervenció en dificultats d'aprenentatge, comunicació emocional, primers auxilis en nadons i nens, pràctiques corporals amb música, ball a l'escola, intel·ligència emocional, plàstica i art infantil o psicomotricitat.

L'Escola d'Estiu Blanquerna està adreçada als mestres i professionals de la docència amb l'objectiu de compartir coneixements i descobrir novetats per a portar a l'aula el proper curs.

La inscripció es pot fer des del 22 de maig fins al 23 de juny, presencialment o per internet.

La URL, una de les més valorades en els rànquings

La Universitat Ramon Llull es troba entre les 100 millors universitats del món que imparteixen una titulació en l'àmbit de Social Sciences & Management (Ciències Socials i Gestió), segons la nova edició dels QS World University Rankings by Subject 2017 i entre les millors d'Espanya per estudiar Educació Infantil i Publicitat, segons el rànquing anual d'*El Mundo*. A més, el rànquing que elabora Times Higher Education (THE), referent internacional en el sector universitari, la inclou entre en el *top 100* de l'ocupabilitat.

El QS World University Rankings by Subject 2017 és un dels més prestigiosos, i analitza les millors escoles i facultats a nivell mundial.

Per la seva banda, el rànquing d'*El Mundo* reconeix la URL entre les cinc millors d'Espanya per estudiar el Grau en Educació Infantil i manté, per cinquè any consecutiu, la segona posició pel que fa al Grau en Publicitat, Relacions Públiques i Màrqueting. D'altra banda, la URL és la segona millor universitat privada d'Espanya i primera de Catalunya. A més, es manté dins de les quinze millors universitats públiques i privades de l'Estat.

Finalment, el rànquing de Times Higher Education (THE) posiciona la URL com l'única universitat catalana i la tercera espanyola entre les 150 millors universitats del món més ben valorades per les grans empreses a l'hora de contractar els seus graduats. El rànquing, que s'elabora en base a una enquesta a 2.500 responsables de personal en 20 països, i sobre l'opinió expressada per 3.500 executius de tot el món, situa la URL al lloc 86 entre 150 institucions d'educació superior amb millors nivells d'ocupabilitat dels seus alumnes.

La Facultat de Ciències de la Salut celebra el 25è aniversari

Durant aquest any curs, la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL celebra els 25 anys des de la seva creació. La inauguració oficial va ser el 24 d'abril amb la investidura com a doctor *honoris causa* del Dr. Joan Massagué, una de les màximes autoritats científiques

en investigació mundial del càncer. Durant aquest curs i fins a l'abril del 2018, la Facultat ha programat diversos actes per celebrar l'aniversari, com ara un acte central de celebració i uns premis adreçats als estudiants de tots els graus i Alumni.

MÀSTERS UNIVERSITARIS

MÀSTERS I POSTGRAUS DE TÍTOL PROPI

DOCTORATS

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

MÀSTERS UNIVERSITARIS

- Psicologia General Sanitària
- Psicologia del Treball, Organitzacions i Recursos Humans
- Psicopedagogia
- Psicologia de l'Educació
- Atenció a la Diversitat i Educació Inclusiva
- Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes
- Lideratge de la Innovació Pedagògica i Direcció de Centres Educatius
- Ensenyament i Aprenentatge de l'Anglès a l'Educació Infantil i l'Educació Primària
- Gestió d'Organitzacions i Projectes Esportius (Sports Management)
- Entrenament Esportiu, Activitat Física i Salut
- Trastorns de la Comunicació i del Llenguatge

DOCTORATS

- Ciències de l'Educació i de l'Esport
- Psicologia
- International Ph.D. Programme in Applied Psychology (NOU)
- Psicologia de l'Educació

MÀSTERS URL (TÍTOLS PROPIS)

- Intel·ligència Emocional en l'Àmbit Social i de la Salut (en conveni amb el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya)
- Teràpia Familiar (en conveni amb la Fundació de Gestió Sanitària de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau i la Fundació Vidal i Barraquer) (NOU)
- Tractaments Psicològics basats en Mindfulness i Compassió (en conveni amb AEMIND) (NOU)
- Psicoteràpia (orientació integradora) (en conveni amb Ackerman Institute for the Family, ASEPCO, Fundación Aiglé. SEPI, SPR i SEIP) (NOU)

DIPLOMA D'ESPECIALITZACIÓ UNIVERSITÀRIA

- Psicomotricitat
- Intervenció en Teràpia Psicomotriu
- Innovació Educativa (NOU)
- Psicoteràpia (orientació integradora) (en conveni amb Ackerman Institute for the Family, ASEPCO, Fundación Aiglé. SEPI, SPR i SEIP) (NOU)
- Pedagogia Hospitalària en Neonatologia i Pediatria (en conveni amb la Universitat de Barcelona -UB- i la col·laboració de RED-LACEH)

TÍTOL D'EXPERT UNIVERSITARI

- Atenció a Persones amb Discapacitat Intel·lectual i del Desenvolupament
- Intel·ligència Emocional (en conveni amb el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya)
- Programació d'Activitat Física Dirigida a Persones Grans (en conveni amb l'Associació Esport 3)
- Atenció a la Diversitat en Entorns Educatius (NOU)
- L'art de viure i ajudar. Meditació, ètica i creativitat (NOU)
- Coaching Esportiu (NOU)
- Lideratge de la Complexitat en les Organitzacions i Intel·ligència Col·lectiva
- Intervenció en Adopció (NOU)

C. Císter, 34
08022 Barcelona
Tel. 93 253 30 06
sioefpcee@blanquerna.edu

Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals

MÀSTERS UNIVERSITARIS

- Direcció d'Art en Publicitat
- Periodisme Avançat. Reportersme
- Estratègia i Creativitat Publicitàries
- Ficció en Cinema i Televisió. Producció, Guió i Realització
- Comunicació Política i Social
- Producció i Comunicació Cultural

DOCTORATS

- Comunicació

MÀSTERS URL (TÍTOLS PROPIS)

- Protocol, Relacions Institucionals i Gestió Estratègica dels Esdeveniments
- Comunicació de Moda. Blanquerna - 080 Barcelona Fashion
- Comunicació Corporativa Integral - Atrèvia
- Comunicació Esportiva. Periodisme Esportiu i Gestió de la Comunicació
- Postproducció Audiovisual
- Internacional en Gestió Estratègica de la Comunicació Global
- Periodisme i Relacions Internacionals
- Locució Publicitària, Audiovisual i Doblatge de Ficció i Videojocs (NOU)
- Comunicació per a la Transició Digital (NOU)
- Relacions Internacionals (NOU)
- Globalització i Estratègies de Polítiques Públiques de Desenvolupament (NOU)
- Estudis de Pau i Conflictes (NOU)
- Seguretat Global i Intel·ligència Anticipatòria (NOU)

DIPLOMA D'ESPECIALITZACIÓ UNIVERSITÀRIA

- Personal Branding. Estratègies de Comunicació per a la Gestió de la Marca Personal
- Guió i Realització de Programes d'Humor per a Ràdio i Televisió. Minoria Absoluta
- Comunicació i Religió a l'Era Digital
- Comunicació i Màrqueting d'Acció Social
- Periodisme de Dades (NOU)

Pl. Joan Coromines s/n

08001 Barcelona

Tel. 93 253 31 72

infopostgrausfcc@blanquerna.edu

Facultat de Ciències de la Salut

MÀSTERS UNIVERSITARIS

- Activitat Física Terapèutica per a Persones amb Patologia Crònica, Envel·liment o Discapacitat

MÀSTERS URL (TÍTOLS PROPIS)

- Atenció Primària i Hospitalària al Domicili. Abordatge Integral de la Complexitat
- Fisioteràpia Pediàtrica i Neurològica
- Disseny i elaboració de productes amb valor nutricional millorat (NOU)

DOCTORATS

- Ciències de l'Educació i l'Esport (amb la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport i la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés)

TÍTOL D'EXPERT UNIVERSITARI

- Infermeria en Cures Intensives
- Teràpies Miofascials
- Nutrició i Habilitats Culinàries (NOU)

c. Padilla, 326-332

08025 Barcelona

Tel. 93 253 31 27

bsalutsioeinfo@blanquerna.edu

www.blanquerna.edu

 Blanquerna

UNIVERSITAT RAMON LLULL

Dr. Joan Massagué, Doctor Honoris Causa per la URL

“Als nostres centres de recerca hem de dedicar una atenció suprema a crear i mantenir un entorn de col·laboració, motivador i exigent”

El passat 24 d'abril, la Universitat Ramon Llull va investir Doctor Honoris Causa —a proposta de la Facultat de Ciències de la Salut— el científic Joan Massagué, una de les màximes autoritats en investigació mundial del càncer, en reconeixement al treball que duu a terme en benefici de la ciència, la salut i el benestar de les persones. En el seu discurs, Joan Massagué va explicar que els seus pares, farmacèutics tots dos, van inculcar en els fills els valors de l'educació superior, l'ètica del treball i la fascinació per la ciència i va emfatitzar que “a l'escola vaig tenir la sort d'estar exposat a un mestre de ciències que perpetuava aquesta fascinació i que buscava educar els seus alumnes, no solament instruir-los”. Va cursar la carrera de Farmàcia a la Universitat de Barcelona, on la curiositat i l'entusiasme per les matèries d'alguns professors, va explicar, van fer impacte. “Seria difícil exagerar la importància dels meus mestres, des de l'escola primària fins a l'entorn institucional, en la meua formació. És per això que als nostres centres de recerca hem de dedicar una atenció suprema a crear i mantenir un entorn de col·laboració, motivador i exigent. Un entorn en el qual es cultiva no solament la instrucció tècnica sinó també els principis de la recerca innovadora, el rigor i l'ètica científica, l'emoció de la descoberta i el servei a la societat com a científics”.

Sobre la recerca va dir: “L'impacte de l'entorn científic també és fonamental quan un s'estrena com a investigador professional. Un entorn exigent però positiu, que promou l'instint creatiu i la visió

innovadora, és una característica essencial dels centres d'excel·lència. Ho vaig viure com a professor júnior a la facultat de ciències mèdiques de la Universitat de Massachusetts. Les circumstàncies m'havien portat a dirigir l'atenció cap un nou tema de recerca —el control de la divisió cel·lular—. Una classe d'hormones, anomenades factors de creixement, perquè són potents promotors de la multiplicació de les cèl·lules, eren aleshores un tema candent. No cal dir que l'empresa era arriscada; el finançament, difícil d'obtenir, i la idea, potser prematura per a un científic que tot just iniciava el seu programa de recerca. Malgrat això, els meus superiors no van assenyalar aquests perills ni les conseqüències d'un possible fracàs. En comptes de suggerir-me que fos més conservador i escollís un tema d'investigació més segur i plàcid, em van dir en-

Dr. Joan Massagué:
“Investiguem la metàstasi, un procés responsable del 90% de les morts per càncer”

davant, cap problema. Amb el temps, el resultat d'aquesta actitud va fer palès, una vegada més, el paper fonamental de l'entorn institucional en el llançament de l'investigador jove”.

Pel que fa al seu àmbit d'investigació, Massagué va destacar que actualment estan dedicats a “entendre com els tumors malignes es disseminen des de la seva ubicació inicial a diferents

òrgans vitals. La raó és tan simple com urgent: aquest procés, anomenat metàstasi, és responsable del 90% de les morts per càncer. La meua esperança és que aquests passos per entendre el problema de la metàstasi inspirin molts altres grups a unir-se en aquesta missió. Volem que el nostre camp se'ns ompli de competidors, com més millor. El problema mèdic ho demana. Almenys tinc la satisfacció que molts dels meus deixebles ara ja lideren els seus propis grups en institucions d'investigació de prestigi arreu del món, Barcelona inclosa. Un dels efectes de la present distinció és que ens anima, a mi i penso que a tots ells també, a persistir en la missió de conquerir el càncer”.

En el transcurs de l'acte, que va comptar amb la presència del conseller de Salut, Antoni Comín; el director general de Recerca, Francesc Subirada, i el director de l'Institut de Recerca Biomèdica (IRB) de Barcelona, Joan J. Guinovart, la professora de la FCS Blanquerna-URL, Dra. Emília Sánchez, va fer l'elogi dels mèrits de Massagué. Va destacar que entre la publicació l'any 1977 del seu primer article científic quan només tenia 24 anys i el reconeixement com un dels investigadors més destacats a escala internacional “hi ha un llarg trajecte de treball, esforç i superació personal; un recorregut que ens hauria de servir d'exemple a tots i molt especialment als estudiants. Entre ells, m'agradaria esmentar els estudiants del grau en farmàcia que imparteixen des de fa tres anys, de forma conjunta, IQS i Blanquerna, dues de les institucions fundadores de la URL”.

La Dra. Sánchez va recordar que Massagué, a més de mantenir la seva activitat com a investigador, dirigeix en l'actualitat el centre Sloan-Kettering Institute, on treballen unes 1.500 persones, i va afegir que “l'activitat científica i els càrrecs de responsabilitat de Joan Massagué als Estats Units no han impedit que mantingui durant tots aquests anys una relació de col·laboració i compromís amb la recerca al nostre país”. “En aquest camp voldria destacar la seva participació en la creació de l'Institut de Recerca Biomèdica

de Barcelona, que dirigeix avui el doctor Joan Guinovart”.

Alhora, Sánchez va fer menció a l'esforç que durant dècades ha dedicat Massagué a la divulgació del coneixement científic i la docència i va subratllar que “com a formadors universitaris de futurs professionals de la salut dedicats a tenir cura de les persones caldria que no oblidéssim mai els valors de la bona educació, l'ètica del treball i les coses ben fetes per preparar els millors talents i acompanyar-los cap a les oportunitats més atractives”.

Dra. Emília Sánchez:

“Com a formadors de futurs professionals de la salut dedicats a tenir cura de les persones caldria que no oblidéssim mai els valors de la bona educació, l'ètica del treball i les coses ben fetes per preparar els millors talents i acompanyar-los cap a les oportunitats més atractives”

El rector de la URL, Josep Maria Garrell, va cloure l'acte recollint algunes idees clau per a la ciència que l'homenatjat havia citat durant el seu parlament com són el foment de les vocacions, el paper de la mentoria, la cultura del risc i les oportunitats per als joves científics. “Segurament són pocs tots els esforços que fem, com a país, per fomentar les vocacions científiques entre els més joves. La curiositat, d'una banda innata a la condició humana, sovint no està prou ben tractada, ni valorada, ni premiada per la societat. Incentivar aquesta curiositat pel saber, pel descobriment, és un pas previ i indispensable per fomentar, posteriorment, les vocacions científiques. També la mentoria és important en tot aquest procés. Encara que sigui només per reduir els errors, o per optimitzar les corbes d'aprenentatge, la figura del mentor és indispensable en les societats científiques i tecnificades. El Dr. Massagué ho ha reconegut avui per posar en context la seva pròpia trajectòria”.

el relat d'Alumni. Andreu Prados

Farmacèutic i dietista nutricionista especialitzat en comunicació científica i corporativa del sector salut

“La importància de la comunicació en salut”

Des de ben petit m'ha apassionat la comunicació i en particular el seu vessant operatiu de reduir la complexitat del coneixement científic per contribuir a una societat més informada. Les tecnologies digitals han donat lloc a l'aparició de la societat de la informació, en la qual tots els actors socials poden actuar alhora com a emissors i receptors de la informació i aquest fet és especialment rellevant en el sector de la salut. Cada cop hi ha més informació sobre salut i això dona lloc que apareguin múltiples fonts a través de les quals les persones podem accedir a aquesta informació. Però molta informació no es tradueix necessàriament en molt

coneixement i gestionar com seleccionem les fonts d'informació i la manera sobre com aprenem i desaprenem davant la nova complexitat és decisiu.

“Treballar en equip, aportar valor amb el que fas i tenir motius per dedicar-te a la teva feina són les eines que m'han ajudat més professionalment”

Durant el meu pas per una oficina de farmàcia quan estudiava la llicenciatura en Farmàcia va ser el moment en el qual em vaig adonar de la importància del coneixement com a informació posada en

valor al servei dels altres. Posteriorment, endinsar-me en el grau en Nutrició Humana i Dietètica de Blanquerna-URL em va permetre no només seguir formant-me, sinó desenvolupar un esperit crític i treballar en base a l'Aprenentatge Basat en Problemes. El rigor, la constància i la qualitat són els valors que conformen la meva brúixola professional i m'acompanyen en tot el que faig.

La importància del treball en equip i la multidisciplinarietat

Pensar i reflexionar sols ens ajuda a saber el que volem i cap on anar, però només treballant en equip podem raonar i desenvolupar projectes professionals d'èxit que aportin valor. El meu pas per Blanquerna-URL em va ajudar a entendre la importància del treball en equip per madurar les decisions i per tenir punts de vista complementaris. Em va encantar la metodologia dels seminaris com a espais de reflexió i debat per resoldre, des de l'experiència col·lectiva, un determinat cas. Professionalment penso que els projectes només avancen i arriben a bon port si t'envoltes de persones de les quals pots aprendre, mentre que quan perceps que la feina en què estàs no et permet aprendre, penso que és el símptoma indicatiu que necessites un canvi. Des de l'any 2010 em dedico a la comunicació científica corporativa i he passat per diferents estadis, des de treballar sol fins a treballar en projectes internacionals amb professionals d'altres àmbits. Em quedo, sense dubtar-ho, amb treballar conjuntament amb altres professionals per poder arribar a uns millors resultats. Com deia la biòloga Lynn Margulis, "la vida és una unió simbiòtica i cooperativa que permet triomfar als que s'associen". El mercat actual demana especialistes en diferents disciplines amb una mirada transversal i crítica. És interessant fer front a un problema d'una determinada matèria des de punts de vista diferents i el treball en equip ho garanteix. Per exemple, a nivell empresarial la cocreació dona lloc a nous productes amb avantatges competitiu.

Treballar la marca personal per aportar valor als teus clients

Una de les coses que més m'han ajudat a nivell professional és descobrir, desenvolupar i posicionar la meva marca personal, que tal com defineix Jeff Bezos, fundador d'Amazon, és "el que diuen de tu quan no estàs present" (impressió que deixem en els altres). Cada persona és diferent i única i més enllà d'ocupar un determinat càrrec professional a una organització és important que descobrim, com més aviat millor, allò en què som bons i posar-ho ràpidament al servei dels altres. En aquest context, el relat personal ens ajuda que els altres entenguin a què ens dediquem i quins són els valors que ens mouen. Comunicar què som i a què

ens dediquem ja no és una opció sinó una necessitat perquè, si ets un més, acabaràs sent un menys. Més enllà de la qualitat del nostre servei o producte, el valor que aportem als nostres clients o a l'organització és l'element decisiu perquè ens escullin per a un projecte. En el sector de la comunicació en salut, en el qual em moc, passa exactament el mateix: la societat reclama cada cop més productes que siguin no només efectius, sinó que tinguin un plus de reputació. Aquest nou escenari planteja el repte que les organitzacions del segle XXI han de dialogar més que comunicar amb els seus grups d'interès. D'altra banda, la personalització i l'especialització professionals ens ajuden a posicionar-nos millor al mercat laboral i aconseguir ser reconeguts com a professionals de referència dins el nostre sector serà un bon indicador que tenim ben treballada la nostra marca personal.

"Actualment, és important partir de la base d'un títol universitari però cap títol et garanteix un futur prometedor. El que sí que ho fa és la passió amb la qual desenvolupes una feina i et sents identificat amb la professió"

Gaudir amb el que fas

Decidir un futur professional escollint una carrera quan tens 18 anys és molt difícil i normalment et deixes guiar per les sortides de la carrera i l'estabilitat econòmica que et puguin oferir. Actualment, és important partir de la base d'un títol universitari però cap títol et garanteix un futur prometedor. El que sí que ho fa és la passió amb la qual desenvolupes una feina i et sents identificat amb la professió. El mercat laboral actual és molt canviant i incert i es creen noves sortides professionals a carreres que abans les tenien molt establertes, com per exemple la meva professió de comunicador en salut. Potser fa uns anys no m'hauria pogut dedicar a la comunicació amb dos títols en ciències de la salut, però ara he trobat el camí per treballar unint dos professions que malgrat ser diferents estan profundament relacionades com són la ciència i la comunicació. Com diu el conferenciant i motivador Alfons Alcántara, "motivació no és tenir ànims, motivació és tenir motius", i cadascun de nosaltres ha de trobar la seva motivació per molt ideal que sembli. Són els petits passos els que et porten a aconseguir els teus objectius, però per això s'ha de posar focus en el que vols, fet que a vegades resulta complicat.

Treballar en equip, aportar valor amb el que fas i tenir motius per dedicar-te al que et dediques són les eines que a mi més m'han ajudat professionalment. En aquesta realitat actual polièdrica, saber-te envoltar dels professionals adequats dels quals puguis aprendre i ser curiós per explorar nous camins et permetrà avançar en la teva carrera professional.

ser Pedagóg

Laia Cortés. Alumní de la promoció 2000 en Pedagogia

“El pedagóg pot ser un gran assessor en qualsevol entorn on les persones requereixin formació”

Text:
Jessica Box

Fotografia:
Pere Virgili

La Laia Cortés és pedagoga tot i que treballa fora de l'aula. Al contrari del que pogués semblar, aquest professional completíssim, a mig camí entre les habilitats d'un psicòleg i la capacitat de comprendre d'un mestre, és necessari avui, i cada dia més, al món de l'empresa. El pedagóg sap com s'aprèn i també com cal ensenyar (a adults i nens), i el futur de l'educació, un debat recurrent, passa per tot el que tenen a dir aquests professionals, que reivindiquen cada vegada més una formació vivencial basada en els interessos personals. L'escola del futur (i també la universitat i les organitzacions) haurà de comptar amb mestres capaços d'engrescar i seduir, i ser capaç d'implementar les noves tecnologies i treure la formació fora de l'aula, incorporant espais *outdoor* i tècniques innovadores que catapultin l'interès pel saber. Perquè, i això és ben sabut, la motivació és el motor de l'aprenentatge.

És a dir, que un pedagóg pot estar fora de l'aula...

El pedagóg pot estar en tots els àmbits on hi hagi persones que puguin créixer. Jo em dedico al camp de les habilitats interpersonals: *management*, presentacions en públic, lideratge, reunions, gestió del temps i tot el vessant més comunicatiu, des de comunicació comercial fins a l'àmbit de l'atenció al client. A més, també exerceixo com a consultora, un món on també hi ha cabuda per al pedagóg. Es tracta d'un professional amb un perfil molt complet: compta amb formació psicològica i amb

una formació educativa. Més enllà de l'aula, el pedagóg pot, doncs, estar a l'empresa donant suport en l'àmbit de la formació dintre de l'organització perquè té un coneixement molt específic sobre com organitzar l'itinerari formatiu. Sap captar les necessitats formatives de les persones i sap traspasar-les i redactar-les en clau d'un programa formatiu: objectius, continguts, avaluació...

Què més fa un pedagóg?

El pedagóg és el teòric de l'educació. Té un vessant molt ampli sobre què vol dir formar les persones i què és el que les motiva per aprendre. I amb persones no em refereixo només a nens, també a adults. El pedagóg detecta ràpidament les necessitats formatives i, sobretot, què és allò que motiva cada persona. I, a partir d'aquí, sap plantejar una formació perquè sigui útil des del primer moment. Ara està de moda tota la formació vivencial i la pedagogia activa, però jo això ja ho vaig estudiar abans del 2000, durant la carrera.

Què significa “formació vivencial”?

La pedagogia activa planteja que la persona ha de viure l'experiència formativa per aprendre. Es tracta de practicar: fer *rol-playings*, dinàmiques i, sobretot, aprendre a partir d'un marc vivencial. En el meu cas, per exemple, quan faig classe imparteixo la formació vivencial i, després, passo a la teoria. Mai a l'inrevés.

Què fa una pedagoga al món de la consultoria?

La consultoria on jo treballa es dedica a la formació

d'habilitats interpersonals i de comunicació. Allà, atenem empreses que volen canvis. Jo ara mateix faig formacions a dues empreses que volen fer un canvi en el servei d'atenció al client.

Com es fa?

La manera com impartim la formació és molt vivencial i parteix de la pràctica, i aquesta és la clau del canvi que pretenen les empreses quan arriben a nosaltres. El procés de millorar el servei d'atenció al client d'una organització parteix d'una entrevista inicial amb l'equip directiu, en què intentem descobrir què es el que volen treballar, per què, amb quins objectius i per aconseguir quins canvis. En casos en què l'empresa no demana millorar un servei sinó optimitzar la gestió i la cohesió d'un dels seus equips, ens entrevistem amb cadascun dels empleats. A partir d'aquesta primera entrevista, fem una anàlisi de la situació i del servei. Fins i tot podem investigar prèviament fent trucades a control o visitant l'organització com a *mystery shopper*. I, finalment, a partir d'aquesta anàlisi, elaborem una proposta formativa a partir dels objectius establerts per l'organització i de les conclusions que hem extret de la nostra investigació i observació. En aquesta proposta dissenyem nous objectius, continguts, metodologia i planificació de les sessions.

A part d'aquest perfil més tècnic de consultora, també es dedica a la formació tant a la UPC com a Barcelona Activa.

Sí. M'encanta fer classe. Un dels cursos que més gaudeixo impartint és el de Gestió del conflicte. Els estudiants preparen una situació laboral que hagin viscut i que els tensioni, els suposi una dificultat, per tal de treballar l'assertivitat, és a dir, la capacitat d'explicar allò que un sent i pensa sense ferir l'altre. L'assertivitat és clau en el món de l'empresa. Dominar la comunicació és bàsic en els temps que corren, i també les pròpies emocions alhora que entens les de la persona que tens al davant.

A què més es pot dedicar el pedagog?

A la gestió de la formació, a la direcció i gestió d'equips escolars i també a l'elaboració de programes interns, és a dir, a pensar com muntar la formació. De fet, el pedagog ha d'ajudar el mestre a decidir com organitzar la formació en l'escola i també a la universitat. Jo crec que a cada universitat hauria d'haver-hi diversos pedagogs, en funció de la dimensió del centre, perquè aquest professional té una visió molt holística de la professió i pot ajudar molt el docent, sobretot quan aquest disposa de molt coneixement tècnic però no sap com impartir-lo perquè sigui après. El pedagog pot ser un gran assessor en qualsevol entorn on les persones requereixin formació. També pot formar, és clar, però aquest vessant d'assessor és molt important i útil, perquè fa que sigui capaç de guiar el mestre a fer la seva formació amena, efectiva i dinàmica. A més, també pot estar en el món de l'empresa i de la consultoria: assessorant, formant, informant, organitzant els itineraris formatius en el departament de recursos humans... Té oportunitats també en els àmbits del lleure,

perquè pot muntar activitats tant per a adults com per a nens. I a les residències de gent gran, perquè reapreguin. La piràmide poblacional s'està invertint i cada cop hi haurà més gent gran a les llars, i tots voldrem poder seguir aprenent.

Què és el que més li va agradar del grau a Blanquerna?

Els seminaris, sens dubte. És la part vivencial, la part de creació. És on creem coses i on, a través d'un professor que t'acompanya en aquest procés, aprens de debò, mitjançant l'experiència i la pràctica. Els articles que llegíem, les reflexions que fèiem amb els professors... I també els treballs que ens encarregaven, perquè ens ajudaven a treballar en equip i ens ensenyaven a presentar en públic. I aquesta part m'ha marcat de per vida, perquè l'exposició pública que vaig aprendre al grau m'ha servit per a la feina que he fet després: des dels 24 anys que em col·loco davant de grups a fer presentacions, fins i tot ho he fet davant de gent que em triplicava l'edat. Els professors amb experiència laboral també em van marcar: crec que la universitat ha d'apropar-se més a allò que els estudiants es trobaran en el món laboral a través de professors que tinguin experiència en el camp de l'empresa i no només en el de la universitat, que és una bombolla molt impermeable.

Per on ha de passar la renovació pedagògica de què tant parlem?

Ja es fan canvis a les escoles. No es pot aprendre de memòria. Jo explico el concepte inventat de "fast food cerebral", que té a veure amb una part fisiològica del cervell. Fa referència al fet que l'ésser humà aprèn allò que el motiva i d'aquell que el sedueix. Per tant, hem de buscar gent amb capacitats comunicatives, gent seductora, que sàpiga transmetre allò que vol i que serveixi per motivar. I hem de treballar més en equip. A més, cal deixar d'impartir tantes classes teòriques. El nostre cervell vol *fast food*, és a dir, informacions curtes, en flaix, que s'entenguin, siguin útils i agradin. En el cas dels nens, hem de fer una valoració prèvia de quins interessos té cadascun i, a partir d'aquí, ensenyar-li el català, el castellà o les matemàtiques a través d'aquest interès i d'una manera molt vivencial. Perquè tot allò que aprenem de debò, ho fem de forma natural i no forçada. Per tant, d'una banda, hem d'apostar per una formació més vivencial (i aquí les universitats encara tenen molt a fer, més que les escoles), per professors amb experiència real al món empresarial, per les anomenades *skills* (potenciar les presentacions en públic, el treball en equip, les noves tecnologies...) i per introduir, per descomptat, les noves tecnologies, buscant noves formes d'aprenentatge com, per exemple, la gamificació. Finalment, a més de vivencial, la formació haurà de sortir de l'aula: podem aprendre en espais que no siguin l'interior d'una classe. A més, tot i que, òbviament, l'alumne tindrà moments presencials a classe de dinàmica i de compartir, aquests també es traslladaran a casa, de forma que el procés d'aprenentatge continuarà allà.